

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÁÁ'MTE'ĢĢ
SAAMELAISKÄRJÄT

SAAMELAISKÄRJÄJEN TOIMINTASUUNNITELMA-TALOUSARVIO VUODEKSI 2019

Hyväksytty Saamelaiskäräjien kokouksessa
18.12.2018, 7 §

Sisällys

Puheenjohtajan saatesanat.....	3
1. SAAMELAISKÄRÄJIEN TOIMINNAN ARVOT	4
2. SAAMELAISKÄRÄJIEN PÄÄTAVOITTEET 2019	5
2.1. Saamen kieli ja kansainvälinen alkuperäiskansojen kielten vuosi 2019.....	5
2.2. Hallitusohjelmaan vaikuttaminen	5
2.3. Pohjoismainen saamelaissopimus.....	5
2.4. YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista ja sen kansallinen toimeenpano	6
2.5. Totuus- ja sovintoprosessi	6
2.6. Maakunta- ja sote-uudistus	6
2.7. Vaikutusten arviointi, ympäristön tilan tutkimus ja ennallistaminen	6
2.8. Parlamentaarinen selvitystoimikunta saamelaisten perinteisten elinkeinojen ja perinteisen tiedon tilasta	7
3. TALOUS.....	8
3.1. Talousarvion laadinnan lähtökohdat.....	8
3.2. Talousarvio	8
3.3. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	12
4. TOIMIALAKOHTAISET TAVOITTEET JA JA TÄRKEIMMÄT TOIMENPITEET 2019	13
4.1. Parlamentarismi ja edunvalvonta.....	13
4.2. Kansainvälinen toiminta	14
4.3. Viestintä.....	15
4.4. Saamelaishinnoit, oikeudet ja ympäristö.....	16
4.5. Saamelaisten kielelliset oikeudet ja saamen kielten elvyttäminen	17
4.6. Varhaiskasvatus, saamelaissopetus ja oppimateriaalityö	19
4.7. Saamenkieliset sosiaali- ja terveyspalvelut ja sosiaaliturva	22
4.8. Saamelaisten kulttuuritoiminnan edistäminen	24
4.9. Saamelaissuorten osallisuus ja oikeudet.....	25
4.10. Vaalit.....	27
4.11. Hallinto ja henkilöstö.....	28
4.12. Lastenkulttuurikeskus Mánnu.....	30
4.13. Saamelaismusiikkikeskus	31
4.14. Alkuperäiskansojen elokuvakeskus Skábma	33
4.15. POSKE:n saamelaisyksikkö	34
4.16. Giellagáldu.....	35
5. SAJOKSEN LIIKETOIMINTAPALVELUT	37
5.1. Palveluyksikkö.....	37
5.2. Ravintolatoiminta	40

Puheenjohtajan saatesanat

Vuosi 2019 on Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 viimeinen toimintavuosi. Se on siten myös vaalivuosi. Vuosi tulee käynnistymään hyvissä merkeissä, kun kuluvalle vaalikaudella tehty työ Saamelaiskäräjien varsinaisen toiminnan taloudellisten toimintaedellytysten parantamiseksi on kantaan hedelmää. Saamelaiskäräjillä on käytettävänä varsinaiseen toimintaan 460 000 lisäeuroa, joka on merkittävä lisäys. Lisäys on tarkoitettu niin poliittisen työn kuin hallinnonkin vahvistamiseen. Poliittisen työn kehittämisen tärkeimpinä kivijalkoina voidaan nostaa kahden Saamelaiskäräjien kokouksen kaksipäiväisyys sekä varapuheenjohtajien palkkaus. Hallintoon taas toteutuu pitkäaikaiset suunnitelmat elinkeino-, viestintä- ja kansainvälisten asioiden sihteerien virkojen perustamisesta hallinnon työtaakan keventämiseksi sekä asiantuntemuksen lisäämiseksi.

Viimeisen toimintavuoden toimintasuunnitelma on kunnianhimoinen, haastavakin, mutta samaan aikaan eteenpäin pyrkivä. Suunnitelma tekee uusia avauksia, reagoi ajankohtaisiin saamelaisia koskeviin kysymyksiin sekä jatkaa Saamelaiskäräjien tekemää pitkäaikaista työtä. Erityisen iloinen olen Saamelaiskäräjien alla toimivien elokuva-, lastenkulttuuri- ja musiikkikeskusten sekä nuorisoneuvoston tulevan vuoden suunnitelmista. Esimerkiksi nuorisoneuvoston toimintasuunnitelma tarttuu rohkeasti erittäin tärkeään seksuaalisen häirinnän ja väkivallan teemaan. Pidän merkityksellisenä sitä, että Saamelaiskäräjät toimielimienä toimii saamelaisyhteisön suuntaan keskustelun avaajana.

Valitettavasti saamelaisten asemaa alkuperäiskansana haastetaan suomalaisen yhteiskunnan taholta monin eri hankkein ja uudistuksin. Saamelaisten kotiseutualueiden maiden, vesien ja luonnonvarojen hyödyntäminen ja valjastaminen kilpailevien intressiryhmien kuin oikeudenhaltijana, alkuperäiskansana saamelaisten käyttöön, on silmiin pistävästi kiihtynyt. Tästä mainittakoon esimerkkinä Jäämeren ratahanke. Mikäli saamelaisten kotiseutualueella ei enää ole saamelaisten elämänmuodolle tilaa, merkitsee se saamelaisten sulautumista valtaväestöön lyhyelläkin aikavälillä. Samaan aikaan ilmastonmuutos sekä muutokset ympäristön puhtauteen ja elinvoimaisuuteen vaikuttavat jo tänäkin päivänä saamelaisten mahdollisuuksiin harjoittaa omaa kulttuuriaan.

Olen erittäin huolissani saamelaisyhteisöjen kyvystä käsitellä niin kollektiivisesti kuin yksilöidenkin tasolla valtavia paineita, jotka aiheutuvat esimerkiksi saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksien murentumisesta. Tarve saamenkielille ja kulttuurisensitiivisille mielenterveyspalveluille sekä kokonaisvaltaisen psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi on mitä ilmeisin. Sen eteen tulee tehdä työtä siitäkin huolimatta, mikäli valmistelussa olevassa totuus- ja sovintoprosessissa ei edettäisi. Mielestäni olisi välttämätöntä, että valtion, maakunnan ja paikallisen tason päättäjät arvioisivat saamelaispolitiikkaansa, jotta uusien traumojen syntymiseltä välttyttäisiin.

Vuoden 2019 toimintasuunnitelmassa on kahdeksan päätavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena mainitaan saamen kieli ja kansainvälinen alkuperäiskansojen kielten teemavuosi. Kaikkien Suomessa puhuttavien saamen kielten tilanne on hälyttävä. Saamen kielten eteen tehtävä työ on saamelaisten omana kansanaan olemassa olon kannalta elintärkeää, eikä saamelaisilla ole aikaa odottaa lakien säätämistä tai niiden positiivista tulkintaa tai rahoitusten myöntämistä tai jopa vakinaistamista. Suomen Saamelaiskäräjät on ansiokkaasti jatkanut Saamelaisvaltuuskunnan perinnettä nostamalla vuodesta toiseen saamen kielet ja kielityön toiminnan lähtökohdaksi ja keskiöön. Toivon, että YK:n kansainvälinen alkuperäiskansojen kielten teemavuosi on omalta osaltaan edesauttamassa, että Suomessa kielellinen monimuotoisuus saisi laajempaa huomiota osakseen. Saamen kielten edistämisen saralla olisi paljonkin tehtävissä pienelläkin panostuksella. Haastankin niin saamelaiset toimijat kuin suomalaisen yhteiskunnan osallistumaan kansainväliseen alkuperäiskansojen kielten teemavuoteen erilaisin tempauksin ja panostuksin.

Inarissa 5.12.2018

Tiina Sanila-Aikio, puheenjohtaja

1. SAAMELAISKÄRÄJIEN TOIMINNAN ARVOT

vahva saamelainen identiteetti
saamen kielten elinvoimaisuus
saamelainen kulttuuri ja kulttuuriperintö
perinteisten elinkeinojen elinvoimaisuus
saamelainen luontoyhteys

Kuva. Saamelaiskäräjät

saamelainen kulttuurimaisema
saamelaisten kestävän kehityksen ja biologisen monimuotoisuuden turvaaminen
saamelainen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
yhteisöllisyys
saamelaisen perinteisen tiedon ylläpitäminen

2. SAAMELAISKÄRÄJIEN PÄÄTAVOITTEET 2019

2.1. Saamen kieli ja kansainvälinen alkuperäiskansojen kielten vuosi 2019

Vuonna 2019 vietetään YK:n kansainvälistä alkuperäiskansojen kielten vuotta (IYIL2019). Teemavuoden tarkoituksena on nostaa esille maailman alkuperäiskansojen kielten tilanne. Tavoitteena on teemavuoden kautta mm. lisätä tietoisuutta alkuperäiskansojen kielistä ja niiden uhanalaisuudesta ja kehittää ja standardisoida kieliä. Maailman noin 6700 kielestä yli 40 % on uhanalaisia. Näistä suurin osa on alkuperäiskansojen kieliä. Saamelaiskäräjät tulee omien toimien kautta osallistumaan teemavuoteen yhteistyössä Norjan ja Ruotsin Saamelaiskäräjien kanssa ja teemavuoden aikana järjestetään tapahtumia ja seminaareja. Saamelaiskäräjät haluaa tämän lisäksi vahvasti kannustaa eri osapuolia osallistumaan teemavuoteen ja järjestää tapahtumia teemavuoden ympärille. Teemavuosi luo hienon mahdollisuuden kiinnittää huomiota erityisesti saamen kielten tilanteeseen ja niiden kehittämiseen.

2.2. Hallitusohjelmaan vaikuttaminen

Suomen seuraavat eduskuntavaalit pidetään 14.4.2019, jossa valitaan kansanedustajat eduskuntaan vaalikaudelle 2019–2023. Aikaisempina vaalivuosina Saamelaiskäräjät on valmistellut oman ehdotuksensa hallitusohjelmaan sisällytettävistä saamelaisista koskevista asioista tavoitteenaan saada niistä kirjaus hallitusohjelmaan. Saamelaiskäräjien hallitus sekä täyskokous ovat käsitelleet asiaa kokouksissaan, ja käyneet tavoitteista lähetekeskustelua vuoden 2018 aikana. Lähetekeskustelun lisäksi hallitus perusti sisäisen työryhmän, joka valmistelelee asiaa sekä päätti käyttää konsulttifirmaa hallitusohjelmaan vaikuttamisen tueksi. Tavoitteena on tavata puolueita niin ennen vaaleja kuin niiden jälkeenkin ja neuvotella saamelaisia koskevista hallitusohjelmakirjauksista.

2.3. Pohjoismainen saamelaissopimus

Saamelaiskäräjien tavoitteena on saattaa Pohjoismaisen saamelaissopimuksen käsittely päätökseen. Suomen, Ruotsin ja Norjan Saamelaiskäräjien edustajat ovat käsitelleet Pohjoismaisen saamelaissopimuksen tammikuussa 2017 parafoitua sopimustekstiä Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston hallituksen johdolla, minkä vuoksi Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston hallitus pyysi valtioilta jatkoneuvotteluja kesäkuussa 2018. Valtiot eivät ole vielä vastanneet jatkoneuvottelupyyntöön. Tavoitteena on jatkaa neuvotteluja sekä koordinoita ja mahdollistaa synkronoitu käsittelytapa, jotta sopimusta voitaisiin käsitellä Suomen, Ruotsin ja Norjan Saamelaiskäräjillä vuoden 2019 aikana ja sopimus voisi siten edetä valtioiden ratifioitavaksi.

2.4. YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista ja sen kansallinen toimeenpano

YK:n yleiskokous hyväksyi vuonna 2007 julistuksen alkuperäiskansojen oikeuksista (*UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples; UNDRIP*). Julistuksen tarkoituksena on suojella ja edistää alkuperäiskansojen oikeuksia ja turvata alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeus. Julistus on mm. vakiinnuttanut käsitteen *alkuperäiskansojen vapaa, tietoon perustuva ennakkosuostumus (free, prior and informed consent; FPIC)*. Suomi on hyväksynyt julistuksen kokonaisuudessaan vuonna 2007 ja sitoutunut sen toimeenpanoon. Julistuksen kansallinen toimeenpano on yksi Saamelaiskäräjien kansainvälisen strategian tavoitteita. Strategian mukaan Saamelaiskäräjät laatii ehdotuksen julistuksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi ja neuvottelee siitä valtion kanssa. Saamelaiskäräjät jatkaa työtä julistuksen toimeenpanemiseksi tavoitteinaan kokonaisvaltainen suunnitelma toimeenpanoa varten sekä neuvottelut valtion kanssa vuoden 2019 aikana

2.5. Totuus- ja sovintoprosessi

Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa on aloitettu työ saamelaisten ja valtioiden välisten totuus- ja sovintoprosessien käynnistämiseksi. Teemaa on käsitelty myös valtioiden rajat ylittävistä näkökulmista. Saamelaiskäräjät ja pääministeri Sipilä keskustelivat 3.5.2017 kansallisen totuus- ja sovintoprosessin mahdollisuudesta ja sopivat, että sovintoprosessi pyritään aloittamaan Suomessa mahdollisimman pian. Tarkemmista yksityiskohdista ei kuitenkaan ole vielä neuvoteltu. Valtioneuvosto sekä Saamelaiskäräjät sopivat, että saamelaisten kuulemistilaisuuksia järjestetään eri puolilla saamelaisten kotiseutualuetta ja sen ulkopuolella suurimmissa kaupungeissa. Kuulemiset suoritettiin touko-kesäkuussa 2018, ja niistä laadittiin raportti, joka julkaistiin marraskuussa 2018. Lisäksi Suomen hallitus esitti elokuussa 2018, että valtion talousarvioon varataan 1,5 milj. euron määräraha siihen, että hallitus valmistautuu saamelaisten totuus- ja sovintokomission perustamiseen ja työhön. Saamelaiskäräjät jatkaa työtä totuus- ja sovintoprosessin mandaatin rakentamiseksi ja prosessin aloittamiseksi vuoden 2019 aikana.

2.6. Maakunta- ja sote-uudistus

Maakunta- ja sote-uudistuksessa perustetaan uudet maakunnat, uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenne, palvelut ja rahoitus sekä siirretään maakunnille eri viranomaisten tehtäviä. Uudistuksen tavoitteena on tarjota ihmisille nykyistä yhdenvertaisempia palveluja, vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hillitä kustannusten kasvua. Lapissa maakuntauudistuksen valmistelua koordinoi maakunnallinen valmistelutoimielin, johon myös Saamelaiskäräjät kuuluu. Saamelaiskäräjien tavoitteena on aktiivisesti varmistaa, että Lapin maakunnan valmistelussa huomioidaan lain edellyttämällä tavalla saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto ja perusoikeudet sekä kaikki saamen kielet yhdenvertaisesti.

2.7. Vaikutusten arviointi, ympäristön tilan tutkimus ja ennallistaminen

Saamelaisessa yhteiskunnassa elinkeinon ja kulttuurin välinen yhteys on keskeinen. Maankäyttöön liittyvät elinkeinot muodostavat materiaalsen pohjan saamelaisten kulttuurille ja identiteetille ja ylläpitävät saamelaisten kotiseutualan elinvoimaisuutta, saamen kieltä, perinteistä tietoa, luontosuhdetta, saamelaiskulttuurin yhteisöllisyyttä ja saamelaiskäsityötä. Ympäristön tila on näin ollen oleellinen osa saamelaisen kulttuurin elinvoimaisuutta.

Saamelaiselinkeinojen harjoittamisedellytyksiä ei kuitenkaan huomioida yhdenvertaisesti saamelaisten kotiseutualan maankäytön suunnittelussa. Käytäntö on osoittanut, että saamelaiselinkeinot joutuvat jatkuvasti perääntymään ja antamaan tilaa muille maankäyttömuodoille. Tällä on laajoja ja dramaattisia vaikutuksia koko saamelaiskulttuurin säilymiselle ja elinvoimaisuudelle. Saamelaisten perinteisten elinkeinojen toimintaedellytysten heikkenemisen myötä katoavat elinkeinojen harjoittajat, joiden mukana kuolee myös elinkeinoihin vahvasti sidoksissa oleva saamelaiskulttuuri ja kieli.

Saamelaiskäräjät törmää viranomaisyhteistyössä siihen, ettei saamelaisten kotiseutualueen maankäytöstä ole millään taholla ajantasaista kokonaiskuvaa, mitä alueilla on tapahtunut, mitä siellä nyt tapahtuu ja mitä alueille on suunnitteilla sekä mitkä näiden toimintojen kumulatiiviset vaikutukset saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytyksille ovat. Saamelaiskäräjät edistää vuoden 2019 aikana kumulatiivisten vaikutusten arviointia paliskuntakohtaisesti. Lisäksi on tarvetta seurata tiiviisti ympäristötilaa eri maankäyttömuotojen osalta yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Lemmenjoen koneellinen kullankaivu päättyy vuonna 2019. Saamelaiskäräjät edistää kullankaivu- ja vastaavien alueiden ennallistamista niiden palautumiseksi mahdollisimman nopeasti takaisin saamelaisten perinteisten elinkeinojen käyttöön.

2.8. Parlamentaarinen selvitystoimikunta saamelaisten perinteisten elinkeinojen ja perinteisen tiedon tilasta

Saamelaiskäräjät ehdottaa seuraavan Suomen hallituksen käynnistävän selvityksen koskien saamelaiselinkeinojen ja perinteisen tiedon tilaa. Perustetaan parlamentaarinen toimikunta, jossa eduskuntapuolueiden lisäksi on Saamelaiskäräjät edustettuna. Toimikunnan työlle ja asiantuntijoille osoitetaan riittävä resursointi valtion budjetista, esimerkiksi oikeusministeriön hallinnon alalta. Toimikunnan tehtävänä on selvittää saamelaiselinkeinojen¹, perinteisen tiedon ja perinteisten taitojen tila ja tulevaisuuden haasteet liittyen nuorten poismuuttoon saamelaisalueelta sekä yhteiskunnallisiin ja ilmastollisiin muutoksiin. Toimikunta työstää raportin ja toimenpideehdotukset valtioneuvostolle saamelaisten perinteisten elinkeinojen ja perinteisen tiedon toimintaedellytysten turvaamiseksi ja kehittämiseksi.

¹ kalastus, poronhoito, metsästys, käsityöt ja keräily sekä niiden nykyaikaiset harjoittamismuodot

3. TALOUS

3.1. Talousarvion laadinnan lähtökohdat

Saamelaiskäräjien työjärjestyksen 4 §:n 5 kohdan mukaan käräjien kokouksen tehtävänä on hyväksyä käräjien pitemmän aikavälin toimintaohjelma ja taloussuunnitelma, jotka tarkentuvat vuosittain hyväksyttävissä toimintasuunnitelmassa ja talousarviossa. Talousarvion laadinnan lähtökohtana on Saamelaiskäräjien kokouksen 15.4.2016 hyväksymä Saamelaiskäräjien toimintaohjelma ja taloussuunnitelma 2016-2019. Lisäksi toimintasuunnitelma-talousarvion laadinnassa on huomioitu:

- Saamelaiskäräjien kehysuunnitelma vuosille 2019-2022, joka on hyväksytty hallituksen kokouksessa 13.11.2017,
- Saamelaiskäräjien esitys valtionavustukseksi vuodelle 2019, joka on hyväksytty Saamelaiskäräjien kokouksessa 9.2.2018,
- Saamelaiskäräjien hyväksymät lautakuntien vaalikauden toiminta- ja kehittämisohjelmat.

Talousarvion laadinnassa huomioidaan Saamelaiskäräjien toiminnan vastuut ja velvoitteet. Lautakunnat ovat mahdollisuuksien mukaan käsitelleet oman toimialansa tavoitteita ja toimenpiteitä kokouksissaan lokamarraskuussa. Hallitus on käsitellyt toimintasuunnitelma-talousarvion kokouksessaan 4.12.2018.

Saamelaiskäräjien taseen omat varat ovat hyvin pienet, eli käytännössä Saamelaiskäräjillä ei ole omien varojen puskuria. Saamelaiskäräjien toimintakulut ovat luonteeltaan kiinteitä kuluja. Jos määrärahoihin kohdistuisi valtion toimesta leikkauksia, jouduttaisiin kuluja sopeuttamaan. Koska kulut ovat luonteeltaan kiinteitä kuluja, olisi riskinä, että kulujen alentaminen tapahtuisi viiveellä, ja tästä syntyvä alijäämä johtaisi rahoitusongelmiin. Tästä syystä Saamelaiskäräjät laatii pääsääntöisesti aina tasapainoisen budjetin, mikäli tiedossa ei ole säästyneitä varoja. Riskiä voitaisiin pyrkiä pienentämään esimerkiksi sopimalla valtion kanssa rahoituksesta useammalle vuodelle kerrallaan.

3.2. Talousarvio

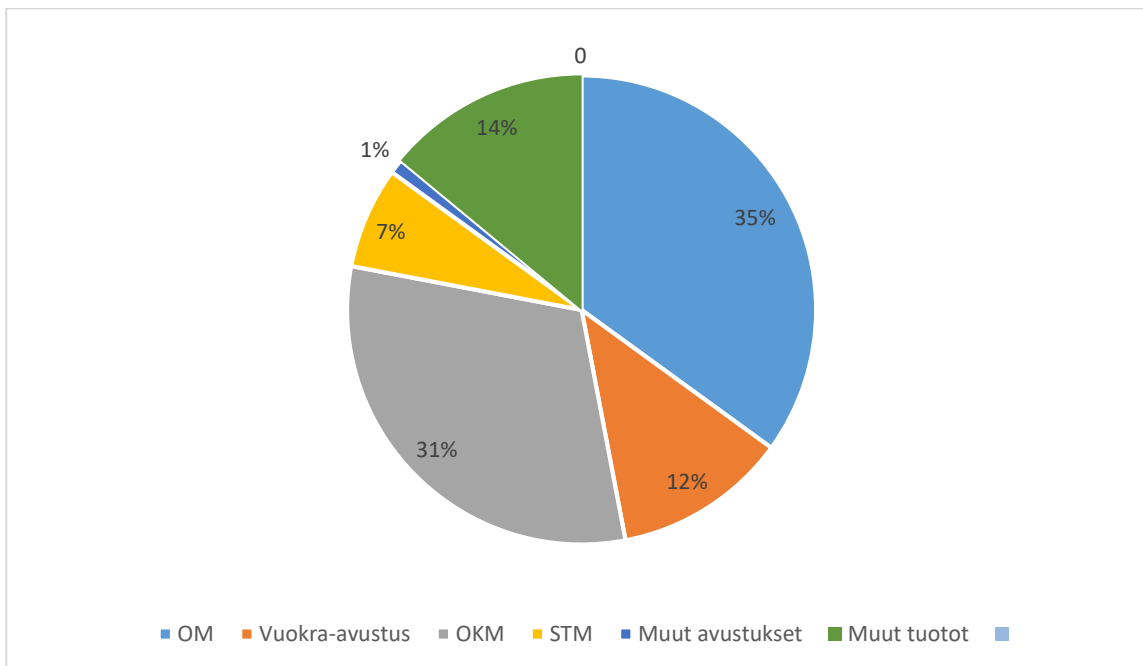
Saamelaiskäräjlain 2 §:n mukaan valtion talousarviossa on varattava määräraha Saamelaiskäräjien laissa tarkoitettuihin tehtäviin. Hallituksen esityksessä vuoden 2019 talousarvioksi oikeusministeriön pääluokassa momentilla 25.01.50 on osoitettu euroa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämisestä aiheutuviin menoihin 3 787 000 euroa seuraavan laskelman mukaisesti:

- 1 481 000 euroa saamelaiskulttuurikeskus Sajoksen vuokriin Senaatti-kiinteistöille,
- 10 000 euroa Sajoksen vuokrien indeksikorotuksiin,
- 150 000 euroa saamen kielilain 31 §:ssä tarkoitettuja avustuksia varten,
- 184 000 euroa saamen kielen huoltoa koskevaa pohjoismaista yhteistyötä varten,
- 1 962 000 euroa Saamelaiskäräjien varsinaiseen toimintaan.

Saamelaiskäräjien varsinaisen toiminnan valtionavustus on 460 000 euroa suurempi kuin edellisenä vuonna. Korotus on pysyvä lisäys Saamelaiskäräjien budjettiin. Eduskunta vahvistaa valtion talousarvion vuodelle 2019 täysistunnossaan viikolla 51.

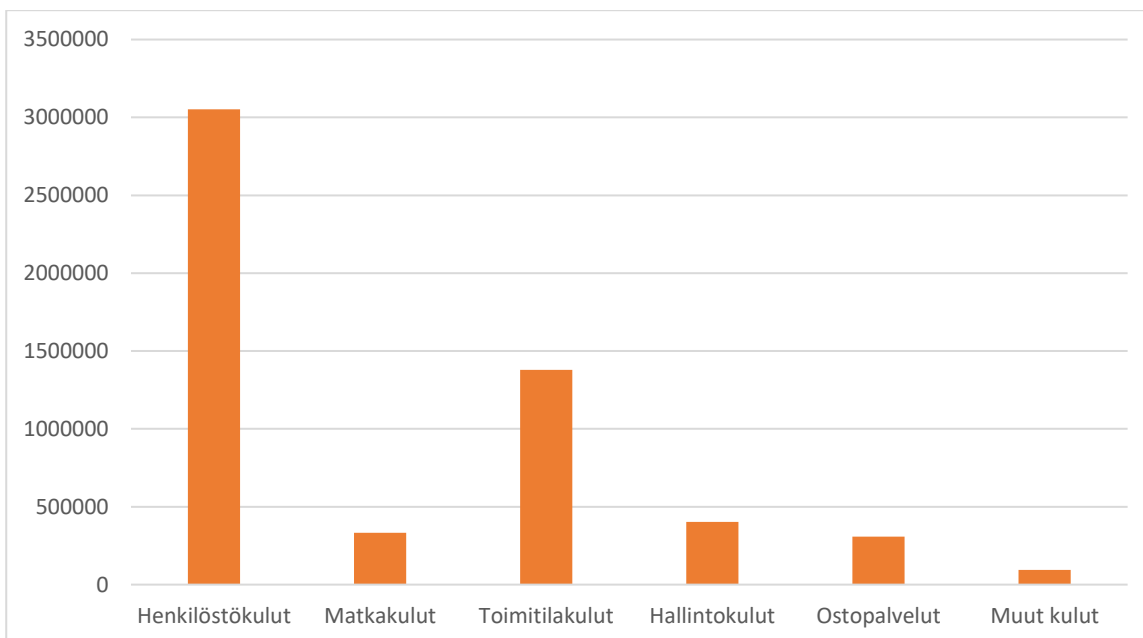
Kuvio 1 kuvaa Saamelaiskäräjien eri valtionavustusten ja tuottojen osuutta koko budjetista. Luvut sisältävät myös eteenpäin jaettavat valtionavustukset sekä Sajoksen toiminnan tuotot. Eniten valtionavustusta saadaan oikeusministeriön hallinnonalan budjetin kautta (35 %). Seuraavaksi eniten saadaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta (31 %). Oman toiminnan tuotot muodostavat 14 %:a Saamelaiskäräjien koko budjetista. Saamelaiskäräjien talousarvio on vuodelle 2019 yhteensä 7 566 839 euroa, josta eteenpäin maksettavien valtionavustusten osuus on 24 %:a (1 827 276 €). Saamelaiskäräjien rahoitus kasvoi edellisestä vuodesta 14,66 %.

Kuvio 1 Valtionavustusten ja tuottojen osuus budjetista 2019

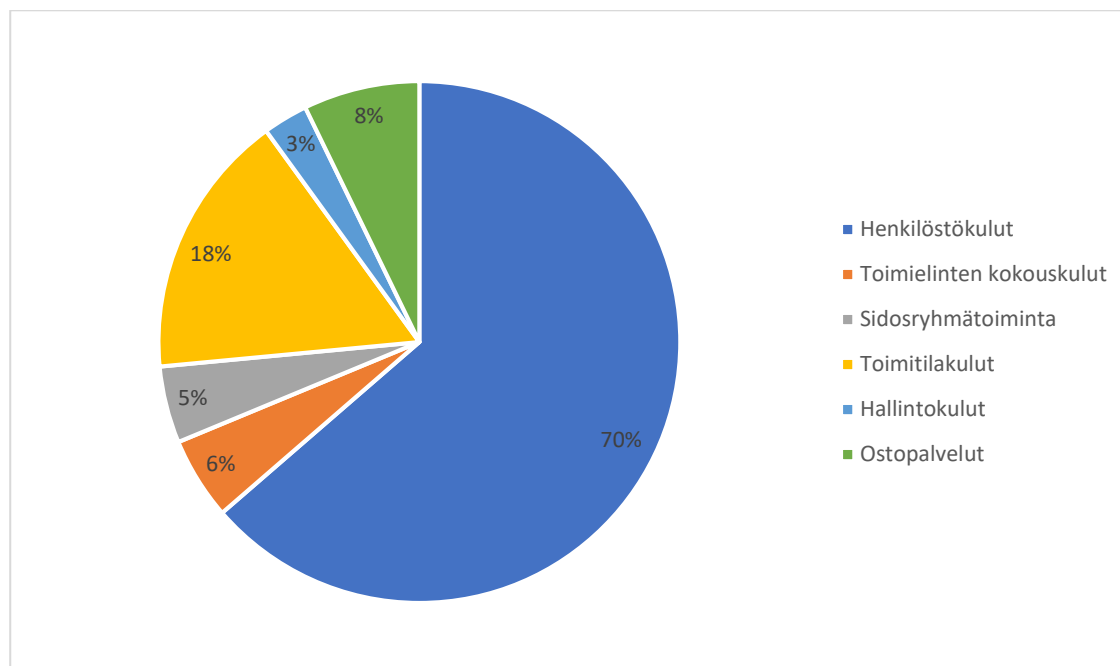
Kuvio 2 kuvaa Saamelaiskäräjien varsinaisen toiminnan menoja kululajeittain, josta suurimman menoerän muodostavat henkilöstökulut. Saamelaiskäräjien varsinaisen toiminnan osalta henkilöstömenot ovat vuonna 2019 yhteensä 1 497 232 euroa. Uusina virkoina perustetaan elinkeino-, viestintä- ja kansainvälisten asiain sihteerin virat. Lisäksi varapuheenjohtajille jatketaan osa-aikaisen palkan maksamista. Puheenjohtajiston työnjakoa ja työskentelytapoja kehitetään edelleen sihteeristön kuormittavuuden vähentämiseksi.

Kuvio 2 Saamelaiskäräjien vuoden 2019 talousarvion menojen jakautuminen

Kuvioon 3 on koottu Saamelaiskäräjien yleisen ja poliittisen toiminnan menot kululajeittain. Yleisen toiminnan budjetista katetaan puheenjohtajiston ja 22 virkamiehen palkkakulut. Henkilöstömenot muodostavat 70 % yleisen toiminnan ja toimiston budjetista. Saamelaiskäräjien eri toimielinten kokouskulut ovat 6 % (120 000 €) yleisen toiminnan budjetista. Sidosryhmätoiminnan osuus on 5 % (111 950 €). Pakollisina kuluina toimitila- ja hallintokulut muodostavat 21 % budjetista (453 899 €). Ostopalvelut (8 %) sisältävät työnantajan lakisääteisiä kustannuksia, tilintarkastukseen liittyviä sekä talous- ja yleishallinnon järjestelmien ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

Kuvio 3 Saamelaiskäräjien yleisen ja poliittisen toiminnan menojen jakautuminen

Taulukossa 1 esitetään yhteenveto Saamelaiskäräjien koko toiminnan talousarviosta vuodelle 2019. Saamelaiskäräjät laatii vuodelle 2019 yleisen toiminnan osalta alijäämäisen budjetin (-18115 €). Alijäämä katetaan vuoden 2018 ylijäämällä. Nuorisoneuvoston hankkeiden osalta nuorisoneuvostolle muodostuu suunnitelmassa alijäämää, joka korjataan vuonna 2019.

Taulukko 1 Saamelaiskäräjien talousarvio vuodelle 2019

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TULOSLASKELMA (BUD)		Saamelaiskäräjät		
VARSINAINEN TOIMINTA				
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		6212221	6599373	7566839
VALTIONAVUSTUKSET		5108582	5558697	6427599
Oikeusministeriön määräraha		2039315	1949000	2643058
Oikeusministeriön vuokraosuus		877345	938697	920579
Opetus ja kulttuuriministeriön avustus		2469629	2125000	2294600
3045 - Oppimateriaalimääräraha		500000	527000	500000
3065 - Kulttuurimääräraha		176000	191000	191000
3080 - OKM taidetapahtuma määräraha		40000	50000	40000
3095 - OKM määräraha taidejärjestöille		15000		15000
3100 - Saamel. elokuvakeskus Skabma		46348	47000	45200
3110 - Nuorisoneuvoston toiminta		154267	120000	130000
3120 - Saamelainen lastenkulttuurikeskus		65656	75000	58400
3132 - Media- ja elokuvakasvatuksen edistäminen		60000		
3150 - Saamelaismusiikkikeskus toiminta		84944	95000	95000
3170 - Saamelainen kieli- ja kultt.pesä toiminta		775826	700000	850000
3185 - Saamenkielisen päivähoidon turvaaminen		120000	120000	120000
3186 - Saamelaisten ulkopuolinen kielipesätoiminta		431588	200000	250000
Sosiaali- ja terveysministeriö avustus		525000	525000	525000
Muut valtionavustukset		176538	21000	44362
Valtionavun palautukset		-979245		
MUUT AVUSTUKSET		298877	157973	122082
VARSINAISEN TOIMINNAN TUOTOT		804841	882703	1017158
MYNNIN OIKAISUERÄT		79		
KULUT		6164916	6654061	7595980
HENKILÖSTÖKULUT		2499547	2517465	3052316
AINEET JA TARVIKKEET		42026	26510	66806
MATKAKULUT		247258	300308	332660
EDUSTUSKULUT		2476	3585	4743
MAINONTA JA MYynti		6074	10897	23897
TOIMITILAKULUT		1219669	1416948	1378172
KÄYTTÖ JA YLLÄPITOKULUT		9143	7996	10066
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		149525	164774	391612
OSTOPALVELUT		145331	350487	307213
OPPIMATERIAALITUOTANTO		206575	177000	178500
MUUT KULUT		26645	24582	22719
ANNETUT AVUSTUKSET		1610646	1653510	1827276
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEISÄKÄ		47305	-54689	-29141
	520-Palveluyksikkö	-10388	0	0
	521-Yleinen toiminta	41189	-54689	-18115
	578-Nuorisoneuvosto			-11654
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		47136	-54689	-29141

3.3.Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Talousarviolain (423/1988) 24 b §:n mukaan viraston ja laitoksen on huolehdittava siitä, että sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty sen omassa toiminnassa sekä toiminnassa, josta virasto tai laitos vastaa. Sisäinen valvonta kuuluu Saamelaiskäräjien hyvään johtamis- ja hallintotapaan. Toimintaa johdetaan, seurataan ja siitä raportoidaan Saamelaiskäräjien kokouksen vahvistaman toimintasuunnitelman ja talousarvion sekä Saamelaiskäräjien työjärjestyksen määräysten mukaisesti.

Saamelaiskäräjien kokous valvoo ylimpänä toimielimenä Saamelaiskäräjien toimintaa. Saamelaiskäräjien hallitus, puheenjohtaja ja hallintopäällikkö huolehtivat sisäisen valvonnan järjestämisestä ja seurannasta. Saamelaiskäräjien sisäisen valvonnan viimeisin menettelyohje² on laadittu joulukuussa 2017. Sisäisen valvonnan toimivuutta seurataan jatkuvasti tunnistamalla mahdolliset riskit. Johdon ja esimiesten tulee varmistua valvonnan toimivuudesta ja riittävydestä osana päivittäistä johtamista. Saamelaiskäräjien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyjä kehitetään edelleen yhteistyössä tilintarkastajien kanssa siten, että ne ovat upotettu luontaiseksi osaksi Saamelaiskäräjien tavanomaisia suunnittelu-, johtamis- ja toimintaprosesseja. Raportointia tehdään tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadinnan yhteydessä. Saamelaiskäräjillä toimitetaan tilinpäätöstarkastuksen lisäksi kerran vuodessa välitilintarkastus.

² Saamelaiskäräjien taloussääntö. Hyväksytty hallituksen kokouksessa 4.12.2017.

4. TOIMIALAKOHTAISET TAVOITEET JA TÄRKEIMMÄT TOIMENPITEET 2019

4.1. Parlamentarismi ja edunvalvonta

Saamelaiskäräjien tärkein tehtävä on toteuttaa saamelaisille perustuslaissa turvattua kulttuuri-itsehallintoa sekä turvata saamelaisen alkuperäiskansakulttuurin säilyminen ja kehittyminen.

Saamelaiskäräjien kokous on Saamelaiskäräjien toimintaa ohjaava korkein päättävä elin. Saamelaiskäräjien kokous kokoontuu budjettivuonna 4 kertaa, joista kaksi kokousta olisi kaksipäiväisiä. Saamelaiskäräjien kokoukset streamataan. Hallitus vastaa Saamelaiskäräjien kokouksen alaisena käräjien poliittisesta toiminnasta, hallinnosta ja taloudesta. Hallitus kokoontuu tarpeen mukaan arviolta 18 kertaa. Hallituksen kokouksia järjestetään mahdollisuuksien mukaan eri puolella saamelaisten kotiseutualuetta (Hetta, Sevettijärvi, Karigasniemi) ja kotiseutualueen ulkopuolella (Rovaniemi, Oulu). Kokousten yhteydessä järjestetään paikkakunnalla keskustelutilaisuus, jossa hallitus tapaa alueen saamelaisia keskustellakseen ajankohtaisista asioista ja kehittämistarpeista.

Kuva. Juha Kauppinen/Saamelaiskäräjät.

Inarinsaamelaisasiain neuvottelukunta aloittaa toimintansa kevään 2019 aikana. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi edistää inarinsaamelaisyhteisön edustusta ja osallistaa yhteisöä Saamelaiskäräjillä. Syksyllä 2019 hallitus ja lautakunnat arvioivat toimialallaan vaalikauden tavoitteiden toteutumista.

Saamelaiskäräjien poliittinen toiminta on tuloksellista ja kustannustehokasta. Vaikuttamistyötä tehdään mm. viranomaisneuvotteluissa, valiokuntakuulemisissa, sidosryhmätapaamisissa sekä osallistumalla eri työryhmien toimintaan. Saamelaiskäräjät on toimintavuoden aikana mukana yli 100 erilaisessa työryhmässä. Edunvalvonnan tarkoituksena on edistää vaalikauden ja kuluvan vuoden toiminnallisten tavoitteiden toteutumista ja huolehtia saamelaisten oikeusaseman kehittämisestä sekä kehittää lainsäädäntöä ja hyviä käytänteitä. Edunvalvonnassa kiinnitetään huomiota siihen, että Suomi täyttää kansainväliset velvoitteensa.

Edunvalvonta vaatii yhä enemmän Saamelaiskäräjien osallistumista ja panostusta. Läheistä yhteistyötä eri yhteistyökumppaneiden ja saamelaisorganisaatioiden kanssa jatketaan. Jatketaan yhteistyöryhmätyöskentelyä eduskuntaryhmien ja Saamelaiskäräjien välillä.

Taulukko 2 Parlamentarismi ja sidosryhmätoiminta

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TULOS LASKELMA (BUD)	Parlamentarismi		
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		172530	153835
VALTION AVUSTUKSET		172530	153835
Oikeusministeriön määräraha		172530	153835
Varsinaisen toiminnan tuotot		0	0
KULUT		172530	171950
Saamelaiskäräjien kokous		48000	48000
Hallitus		27000	27000
Sidosryhmätoiminta		97530	96950
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		0	-18115
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		0	-18115

4.2. Kansainvälinen toiminta

Saamelaiskäräjät jatkaa kansainvälisen strategian toimeenpanoa kokonaisvaltaisesti. Saamelaiskäräjät osallistuu saamelaisten rajat ylittävään yhteistyöhön, alueelliseen yhteistyöhön sekä alkuperäiskansojen globaaliin yhteistyöhön osallistumalla saamelaisia ja alkuperäiskansoja koskeviin kansainvälisiin prosesseihin, konferensseihin, kokouksiin ja muihin tapahtumiin pyrkien turvaamaan saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet kansainvälisissä prosesseissa ja niiden päätöksissä asioissa, jotka koskevat tai jotka vaikuttavat alkuperäiskansoihin. Saamelaiskäräjät osallistuu kansainvälisten ihmisoikeussopimusten raportointiin edistääkseen Suomen kansainvälisten velvoitteiden toteuttamista.

Saamelaiskäräjät tekee tiivistä yhteistyötä eri ministeriöiden kanssa, jotta valtion kanta alkuperäiskansasioissa olisi Saamelaiskäräjien kantojen mukainen ja laadittu Saamelaiskäräjien *vapaan, tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen* (*free, prior and informed consent; FPIC*) periaatetta kunnioittaen. Vuoropuhelu on aktiivista, ja valtio informoi sekä konsultoi Saamelaiskäräjiä hyvissä ajoin ja laajakantaisesti alkuperäiskansoja koskevista kansainvälisistä asioista sekä kehityksestä. Saamelaiskäräjät ja eri ministeriöt laativat yhteistyömallin.

Saamelaiskäräjät toteuttaa kansainvälistä toimintaansa yhteistyössä muiden saamelaistoimijoiden kanssa, ml. Norjan ja Ruotsin Saamelaiskäräjät, Saamelainen parlamentaarinen neuvosto sekä Saamelaisneuvosto. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat myös muut alkuperäiskansat maailmanlaajuisesti.

Vuonna 2019

- perustetaan kansainvälisten asioiden sihteerin virka,
- varaudutaan Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston tulevaan puheenjohtajuuskauteen sekä aloitetaan saamelaisten parlamentaarikkojen konferenssin suunnittelu vuodelle 2020,
- osallistutaan aktiivisesti alkuperäiskansojen osallistumisoikeuden parantamisprosessiin YK:ssa ja tehdään asian kannalta yhteistyötä muiden alkuperäiskansojen kanssa,
- seurataan EU:n neuvoston Suomen puheenjohtajuuskautta heinä-joulukuussa,
- vahvistetaan yhteistyötä alkuperäiskansojen kanssa globaalilla tasolla sekä
- osallistutaan Arktisen neuvoston toimintaan Suomen puheenjohtajuuskaudella.

4.3. Viestintä

Saamelaiskäräjät on asettanut tavoitteekseen kehittää omaa sisäistä ja ulkoista viestintää toimikauden aikana. Kesäkuussa 2017 Saamelaiskäräjien kokous on hyväksynyt Saamelaiskäräjien viestintää ohjaavan viestintästrategian ja maaliskuussa 2018 palkannut määräaikaisen viestintäsihteerin. Kevään 2018 aikana Saamelaiskäräjät on avannut ensimmäiset sosiaalisen median kanavat käyttöönsä.

Viestinnällä on keskeinen rooli Saamelaiskäräjillä tehtävän työn tunnetuksi tekemisessä. Vuoden 2019 aikana Saamelaiskäräjät edelleen jatkaa viestintästrategian toimeenpanemista. Viestinnän ammattimaisuuteen, sävyyn, keinoihin ja kanaviin kiinnitetään edelleen huomiota ja kehitetään osaamista kouluttamalla henkilöstöä ja luottamushenkilöitä viestinnän eri osa-alueista. Tavoitteena on, että niin päivittäinen viestintäosaaminen kuin tiedotustoiminta Saamelaiskäräjillä kehittyvät.

Avoin ja tehokas viestintä lisäävät saamelaisten mahdollisuutta vaikuttaa heitä koskevaan päätöksentekoon. Saamelaiskäräjien tavoitteena on pystyä tehokkaan viestinnän avulla tuomaan toimintansa lähemmäksi saamelaisten arkea. Panostetaan siihen, että tietoa Saamelaiskäräjien toiminnasta ja päätöksistä on helposti saatavilla ja se on ajantasaista. Huolehditaan siitä, että tieto tavoittaa eri kohderyhmät. Saamelaiskäräjät järjestää toimintavuonna avointen ovien päivän Saamelaisten kansallispäivänä ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan eri tapahtumiin tarkoituksena jakaa tietoa Saamelaiskäräjien toiminnasta.

Saamelaiskäräjien verkkoviestintää kehitetään edelleen. Nettisivujen toimivuutta ja selkeyttä parannetaan ja erityisesti keskitytään sisällöntuotantoon. Kehitetään Saamelaiskäräjien kuvapankkia tarkoituksena tarjota ajassa olevaa kuvaa Saamelaiskäräjistä ja saamelaiskulttuurista niin Saamelaiskäräjien omaan kuin viestintävälineiden käyttöön. Sosiaalisen median kanavien sisältöihin panostetaan ja kanavia hyödynnetään tiedonvälitys- ja keskustelutarkoituksissa. Valmistetaan viestintästrategian mukaisesti lyhytvideoita, joissa esitellään Saamelaiskäräjien toimintaa ja tapahtumia. Oppimateriaalien uudistunut verkkosovellus julkaistaan alkuvuodesta 2019.

Yhteistyötä sidosryhmien kanssa kehitetään ja selvitetään mahdollisuutta järjestää toimittajaohjelma, jonka aikana jaettaisiin tietoa Saamelaiskäräjien toiminnasta sekä ajankohtaisista asioista.

Toimintavuoden aikana isoina teemoina viestinnässä ovat verkkosivujen sisällön kehittäminen, saamelaiskäräjävaalit 2019 ja YK:n alkuperäiskansojen kielten vuosi.

Taulukko 3. Viestintä

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TUOSLASKELMA (BUD)	0855 - viestintä		
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		14826	17000
VALTIONAVUSTUKSET			17000
Oikeusministeriön avustus		14826	17000
Muut avustukset		0	0
KULUT		14826	17000
KÄYTTÖ- JA YLLÄPITOKULUT		1826	2000
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		3000	7000
OSTOPALVELUT		10000	8000
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		0	0

4.4. Saamelaiselinkeinot, oikeudet ja ympäristö

Saamelaiskäräjien elinkeino-, oikeus- ja ympäristösektori edistää vuonna 2019 aktiivisesti saamelaisten perinteisten elinkeinojen suojan ja elinvoimaisuuden vahvistamista sekä elinkeinojen harjoittamisedellytysten turvaamista maan ja veden käyttöä koskevassa päätöksenteossa yhteistyössä perinteisten saamelaisten elinkeinojen harjoittajien kanssa. Tavoitteen saavuttamiseksi Saamelaiskäräjille perustetaan elinkeinosihteerin virka Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 toimintaohjelman mukaisesti.

Toimintavuonna elinkeino-, oikeus- ja ympäristösektori edistää Akwé: Kon -ohjeiden soveltamista Metsähallituksessa sekä ohjeiden laajempaa soveltamista maankäytön suunnittelussa ja ohjauksessa, kuten kaavoituksessa. Saamelaiskäräjät osallistuu biodiversiteettisopimuksen saamelaisia koskevien artiklojen ja biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman toimeenpanoon sekä edistää kansallisen artikla 8(j)-työryhmän toimenpide-ehdotusten ja suositusten toteutumista, muun muassa ottamalla käyttöön eettiset menettelytapaohjeet, joilla varmistetaan saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutuminen osana kulttuuriperinnön ja perinteisen tiedon suojelua ja kestäväää käyttöä. Eettisten menettelytapaohjeiden käyttöönottoa varten Saamelaiskäräjät laatii saamelaisten kuulemisten perusteella saamelaisten kulttuuriperinnön ja perinteisen tiedon hyödyntämistä koskevat linjaukset sekä edistää niiden kunnioittamista. Vuonna 2019 Saamelaiskäräjät selvittää Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 toimintaohjelmassa sekä elinkeino- ja oikeuslautakunnan toimintaohjelmassa 2016-2019 mainitun saamelaisten kotiseutualueen maankäyttöä, perinteistä tietoa, kulttuuriperintöä sekä perinteistä luonnonkäyttöä koskevan paikkatietokannan perustamiseen liittyviä tarpeita, reunaehtoja sekä rahoittamismahdollisuuksia. Saamelaiskäräjät selvittää ja vahvistaa inarinsaamelaisten oikeudellista asemaa.

Vaalikauden 2016-2019 suurista lainsäädäntöhankkeista saamelaiskäräjälain uudistaminen pysähtyi Saamelaiskäräjien hylättyä esityksen Saamelaiskäräjälain uudistamiseksi syyskuussa 2018. Oikeus, elinkeino- ja ympäristösektorin toisen merkittävän hankkeen, Pohjoismaisen saamelaissopimuksen edistäminen on kuitenkin vielä kesken. Suomen, Ruotsin ja Norjan Saamelaiskäräjät esittivät joulukuussa 2017 Suomen, Ruotsin ja Norjan valtioille jatkoneuvotteluja Pohjoismaisen saamelaissopimuksen sopimustekstilunnonksen parantamiseksi. Kolmen maan käräjät päättivät sittemmin Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston hallituksessa yhteisesti laatia Suomen, Ruotsin ja Norjan valtioille esityksen Pohjoismaisen saamelaissopimuksen sopimustekstiin tehtävistä muutoksista ja jatkokäsittelystä. Esitys toimitettiin valtioille kesäkuussa 2018. Saamelaiskäräjät eivät ole saaneet vielä valtioilta vastausta esitykseen. Toimintavuonna 2019 Saamelaiskäräjien elinkeino- ja oikeuslautakunta edistää osaltaan sopimuksen jatkoneuvotteluiden toteuttamista ja sopimustekstin parantamista, jotta sopimusta voitaisiin tämän jälkeen käsitellä Suomen, Ruotsin ja Norjan Saamelaiskäräjillä vuoden 2019 aikana ja sopimus voisi siten edetä valtioiden ratifioitavaksi ja astuisi voimaan.

Elinkeino- ja oikeuslautakunta kokoontuu vuoden aikana 5-6 kertaa.

Taulukko 4. Saamelaiselinkeinot, oikeudet ja ympäristö

Varsinainen toiminta	Budjetti 2018	Budjetti 2019
AVUSTUKSET JA TOIMINNA TULOT	22 000	22 000
Oikeusministeriön määräraha	22 000	22 000
KULUT	22 000	22 000
Ympäristöasioiden edistäminen	15 000	15 000
EOL-lautakunta	7 000	7 000
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	0	0

4.5.Saamelaisten kielelliset oikeudet ja saamen kielten elvyttäminen

Toimintavuoden aikana jatketaan saamen kielilain valvontaa ja viranomaisten neuvontaa saamen kielilain soveltamisessa. Saamen kielilaista ja sen velvoitteista koskevaa tiedottamista kehitetään ja tehostetaan mm. internet-sivuilla. Lisäksi tuotetaan saamen kielilakiin liittyvää koulutusmateriaalia ja järjestään koulutusta viranomaisille. Pyritään vaikuttamaan, että saamenkielisiin palveluihin osoitettu valtionavustus (31 §) korotettaisiin siten, että määräraha vastaisi todellisia tarpeita. Saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumisen tueksi kehitetään tulkkauspalveluita tulkikeskuksen muotoon.

Pidemmän aikavälin tavoitteena on ollut saamen kielten sanakirjojen saaminen digitaaliseen muotoon ja sanakirjojen tekijänoikeuksien hankkiminen Saamelaiskäräjille. Koltansaamen sanakirja-aineistoa koskevat tekijänoikeudet on hankittu Saamelaiskäräjille ja tavoitteena on saada sanakirja julkaistua sekä painettuna, että digitaalisena. Pohjoissaamen sanakirjatyötä edistetään yhteispohjoismaisesti ja yhteistyössä muiden instituutioiden kanssa. Inarinsaamen digisanakirjan kehittämistä jatketaan.

Saamen kielen toimisto hoitaa Saamelaiskäräjien omia käännöstöitä ja kääntää eri viranomaisilta tulevia käännöspyyntöjä. Saamelaiskäräjien käännöstoiminnan laadun kehittämiseksi järjestetään kääntäjille koulutusta ja uusia käännöstyökaluja otetaan käyttöön.

Vuonna 2019 myös aloitetaan tietojen kerääminen saamen kielilain 29 §n tarkoittamaa kertomusta varten. Saamen kielitekopalkinto jaetaan kerran vaalikaudessa antamaan tunnustusta saamenkielisten palvelujen ja saamen kielen aseman edistämiseksi tehdystä ansiokkaasta työstä Suomessa. Seuraavan kerran kielineuvosto jakaa palkinnon vuonna 2019 syys-marraskuussa. Vuoden 2019 aikana osallistutaan järjestettyihin tapahtumiin liittyen YK:n maailman alkuperäiskansojen kielten vuoteen ja huomioidaan teemavuosi myös omassa toiminnassa.

Saamen kielten elvyttäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain Saamelaiskäräjien kautta jaettavaa määrärahaa saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoimintaa varten. Vuodelle 2019 tehdyssä hallituksen esityksessä valtion talousarvioon on saamelaiselle kulttuuri- ja kielipesälle varattu yhteensä 1 100 000 euroa, josta 850 000 euroa saamelaisten kotiseutualueen kunnissa toteutettavaan kulttuuri- ja kielipesätoimintaan ja 250 000 euroa saamelaisten kotiseutualueen ulkopuoliseen kulttuuri- ja kielipesätoimintaan. Saamelaisten kotiseutualueen avustuksesta rahoitetaan kymmenen (10) kielipesää; kolme (3) inarinsaamen kielipesää, kaksi (2) koltansaamen kielipesää ja kolme (3) pohjoissaamen kielipesää ja kotiseutualueen ulkopuolella kolme (3) pohjoissaamen kielipesää.

Toimintavuoden aikana varmistetaan, että saamelaislapset saavat laadukkaita saamenkielisiä ja saamelaiskulttuurinmukaisia kielipesäpalveluja asuinpaikasta riippumatta. Kielipesätoiminnan laajentamisen mahdollisuuksia selvitetään ja toiminnan saattamista lainsäädännölliselle tasolle edistetään. Samalla selvitetään mahdollisuuksista siirtää kielipesätoiminta Saamelaiskäräjien alaisuuteen ja edistetään toimintaan liittyvien virkojen vakinaistamista. Jatketaan kielineuvoston alaisen kielipesätoiminnan ohjausryhmän toimintaa ja kehitetään kielipesätoiminnan ohjausta ja varmistetaan henkilöstön täydennyskoulutuksen saatavuus. Tämän lisäksi tuotetaan alle kouluikäisille suunnattua materiaalia kolmella saamen kielellä saamelaisen varhaiskasvatuksen ja perheiden käyttöön.

Saamelaiskäräjät seuraa edunvalvonnassaan saamen kielenelvytysohjelman toimeenpanemisesta ja että ohjelmalle turvataan resurssit ja tehdään esitys uuden saamen kielen elvytys- ja ylläpito-ohjelman laatimiseksi.

Saamen kielineuvosto kokoontuu vuoden aikana 5-6 kertaa. Taulukkoon 5 on koottu saamen kielineuvoston ja saamelaisten kielipesätoiminnan talousarvio vuodelle 2019.

Taulukko 5. Saamelaisten kielelliset oikeudet ja saamen kielten elvyttäminen.

Varsinainen toiminta	Budjetti 2018	Budjetti 2019
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT	927 700	1 127 000
Oikeusministeriön määräraha	7 000	7 000
OKM määräraha	1 200 000	1 100 000
Oman toiminnan tuotot (käännöstuotot)	20 000	23 000
KULUT	927 000	1 130 000
Kulttuuri- ja kielipesätoiminta	1 000 000	850 000
Saamen kielen elvyttäminen, muu Suomi	200 000	250 000
Kielineuvosto	7 000	7 000
Saamen kielen edistäminen	20 000	20 000
Saamen kieliteko -palkinto	0	3 000
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ	927 700	1 130 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ-ALIJÄÄMÄ	0	0

4.6. Varhaiskasvatus, saamelaisopetus ja oppimateriaalityö

Saamelainen varhaiskasvatus

Toimintavuoden aikana pyritään saamaan saamenkielisen päivähoidon valtionavustukseen korotus, jonka avulla saamenkielisen varhaiskasvatuksen jatkuvuus ja saatavuus kotiseutualueella ja sen ulkopuolella voidaan turvata. Valtionavustusta tulisi korottaa siten, että Saamelaiskäräjät voi tukea ja ohjata myös kotiseutualueen ulkopuolella annettavaa saamenkielistä varhaiskasvatusta.

Saamenkielisten varhaiskasvatustyöntekijöiden määrän kasvattaminen

Saamelainen varhaiskasvatus kärsii tuntevasta työntekijäpuutuksesta. Edistetään saamenkielisten varhaiskasvatustyöntekijöiden koulutuksen aikaansaamista Saamelaisalueen koulutuskeskukseen. Avustetaan saamelaisen varhaiskasvatuksen järjestäjiä niiden rekrytoimissa työntekijöitä.

Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma

Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään yhteistyössä saamelaista varhaiskasvatusta antavien kuntien kanssa. Opetushallitus on antanut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuonna 2016, julkaissut perusteet myös saamen kielillä ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat on otettu käyttöön 1.8.2017. Saamelaisen varhaiskasvatussuunnitelman avulla varmistetaan saamen kielten asema toiminnan kielenä ja lisäksi, että saamelaista varhaiskasvatusta toteutetaan saamelaisen kulttuurin mukaisesti.

Tiedon lisääminen saamelaisen varhaiskasvatuksen merkityksestä

Saamen kielten ja saamelaisen kulttuurin uhanalaistuminen tarkoittaa sitä, että kielten ja kulttuurin siirtäminen uusille sukupolville on varmistettava yhä uudestaan. Varhaiskasvatuksen merkitys tässä työssä on ensiarvoisen tärkeä. Sekä saamelaislasten huoltajat että varhaiskasvatuksen järjestäjät tarvitsevat tietoa toiminnan suuresta merkityksestä ja lasten huoltajien tekemien kielivalintojen pitkälle tulevaisuuteen ulottuvasta merkityksestä.

Valmistetaan opaskirjan saamenkielisen päivähoidon työntekijöille ja saamelaista päivähoitoa saavien tai sitä lapsilleen suunnitteleville huoltajille. Valmistetaan yleistä tiedotusmateriaalia saamelaisen varhaiskasvatuksen merkityksestä. Avataan Saamelaiskäräjien verkkosivuille palvelu, johon kootaan mm. tiedot kulloinkin haettavina olevista varhaiskasvatuksen työtehtävistä, tietoa erityislasten tarvitsemien palveluiden saamisesta sekä varhaiskasvatuksen tukimateriaaleista ja oppimateriaaleista. Kehitetään edelleen saamelaisen varhaiskasvatuspankin (kuati.fi) sisältöä.

Saamelaista varhaiskasvatusta kehittävä interreg-hanke

Pyritään käynnistämään saamelaisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytyksiä ja pedagogiikkaa kehittävä pohjoismainen 3-vuotinen interreg-hanke Saamelaisen Parlamentaarisen Neuvoston toimintaohjelman (2018-2019, toimenpide 2.6) mukaisesti yhteistyössä Norjan ja Ruotsin Saamelaiskäräjien kanssa. Rahoituksen järjestäessä liitetään opaskirjasein, verkkopalveluiden ja saamelaisen varhaiskasvatussuunnitelman valmistaminen hankkeen toimintoihin.

Saamelaisopetus

Neuvottelua saamelaisopetuksen kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön ja opetushallituksen kanssa jatketaan. Edistetään saamen kielen elvyttämistä koskevaan Valtioneuvoston periaatepäätökseen (3.7.2014) sisältyviä toimenpiteitä, painottaen erityisesti 1) saamenkielisten opettajien määrän lisäämistä, 2) saamelaistiedon lisäämistä opetuksessa sekä 3) saamen kielen opetuksen mahdollistamista osana oppilaiden normaalia koulutyötä myös saamelaisten kotiseutualueen kuntien ulkopuolella. Tuetaan koulutuksen järjestäjiä kielikylpyopetuksen kehittämisessä. Saamen kielikylpyopetusta käsittelevä saamelaisopettajan idea- ja opaskirja julkaistaan toimintavuoden alussa osana alkuperäiskansojen kielten vuoden tapahtumia. Pyritään edistämään saamen kielten asemaa lukiokoulutuksessa ja ylioppilastutkinnossa. Saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen tilanne on heikentynyt lukiossa. Saamelaisten koulutusasiain yhteistyöelin toimii tärkeimpänä keskustelualueena opetushallinnon viranomaisten, koulutuksen järjestäjien, yliopistojen ja Saamelaiskäräjien välillä.

Saamen kielten etäyhteyksiä hyödyntävä opetuspilotti (-2020)

Saamelaiskäräjät vastaa Utsjoen kunnan johtaman saamen kielten etäopetuspilotin koordinoinnista valtakunnallisesti. Koulutus- ja oppimateriaalitoimistossa työskentelevä hankekoordinaattori toimii läheisessä yhteistyössä Utsjoen kunnassa toimivan projektipäällikön ja verkkopalveluiden järjestäjän kanssa. Pilottihankkeen tavoitteena on luoda kotiseutualueen kuntien ulkopuolella annettavalle saamen kielten opetukselle pysyvä toimintamalli. Toimintavuoden aikana kartoitetaan tämän opetuksen lainsäädännöllisiä ja rahoituksellisia esteitä, kootaan hankkeesta saatuja kokemuksia systemaattisesti sekä hahmotellaan hankkeen lopussa opetus- ja kulttuuriministeriölle tehtäviä muutosesityksiä.

Saamenkielisten opettajien koulutus

Osallistutaan Oulun yliopiston käynnistämään saamenkielisten aineenopettajien koulutushankkeeseen (*Ketterä korkeakoulu 2019-2021*) seuraamalla, raportoimalla ja tuottamalla tietoa opettajatilanteesta sekä toimimalla lenkkinä saamelaisopetuksen kenttään kotiseutualueella ja muualla maassa. Saamenkielisistä aineenopettajista on suuri puute. Opetushallitukselta haetaan erillisrahoitusta opetushenkilöstön täydennyskoulutushankkeeseen, jonka tarkoituksena on valmentaa saamen kielen ja saamenkielisten luokkien opettajia tieto- ja viestintätekniikan mahdollisimman monipuoliseen käyttämiseen opetuksessa, etäyhteyksiä käyttävän opetuksen pedagogiikkaan ja tekniseen toteuttamiseen sekä digitaalisen oppimateriaalin tuottamiseen. Osallistutaan Saamelaisalueen koulutuskeskuksen Arktista pedagogiikkaa II -hankkeeseen (2019-2020).

Saamelaisnuorten taidetapahtuma

Saamelaisnuorten taidetapahtuma järjestetään Utsjoen Karigasniemellä 10.-11.4., valtakunnallisena teemana teatteri ja saamelaisena teemana *Muitaleami mánggat hámit/Kertomisen monet muodot*. Tapahtuma valmistellaan koulutus- ja oppimateriaalilautakunnan, Utsjoen kunnan, Karigasniemen koulun, Jutaava kirjasto -hankkeen ja Saamelaiskäräjien muiden toimijoiden yhteistyönä.

Kuva. Saamelaisnuorten taidetapahtuma. Saamelaiskäräjät.

Pohjoismainen saamelaisopetuksen yhteistyö

Saamelaisopetuksen hallinnon yhteistyötä tehostetaan osana SPN:n toimintaa, erityisesti kehittämällä yhteistyötä Norjan ja Ruotsin Saamelaiskäräjien ja Ruotsin saamelaiskoulujen hallinnon kanssa. Koulutus- ja oppimateriaalitoimisto vastaa pohjoismaisen rajat ylittävää kouluyhteistyötä saamelaisalueilla kartoittavan ja kehittävän työryhmän sihteerin tehtävistä. Saamelaiskäräjien edustajat osallistuvat työryhmän työhön.

Norjan Saamelaiskäräjät rahoittaa työryhmän työn. Yhteistyö rahoitetaan Saamelaiskäräjien sidostyhmätoiminnan budjetista.

Koulutuspoliittinen tiedonanto käräjien kokoukselle

Saamelaiskäräjien työjärjestys edellyttää, että käräjien kokous saa kerran vaalikauden aikana koulutuspoliittisen tiedonannon. Tiedonanto valmistellaan vuoden 2019 aikana ja esitetään Saamelaiskäräjien kokoukselle kuluvan vaalikauden aikana.

Saamelaistiedon lisääminen opetukseen

Saamelaiskäräjät toimii yhteistyössä Opetushallituksen kanssa saamelaistiedon lisäämiseksi kaikille yhteisessä opetuksessa kautta maan. Oktavuolta-verkkolehden sisältöä kehitetään ja uudistetaan siten, että se toimii suomen- ja saamenkielillä annettavan opetuksen eri oppiaineissa hyödynnettävänä saamelaistiedon oppimateriaalina. Verkkolehden aineistoa kehitetään monipuolisemmaksi. Verkkolehden sisällön kehittämistä rahoittaa Opetushallitus. Saamelaisten kansallispäivä 6. helmikuuta pyritään saamaan valtakunnalliseksi koulujen teemapäiväksi yhteistyössä Saamelaiskäräjien nuorisoneuvoston kanssa.

Saamen kielen opiskelustipendit

Saamelaiskäräjät jakaa koulujen kevätjuhlissa stipendejä perusopetuksen suorittaneille, ylioppilaaksi valmistuville ja saamelaisalueen koulutuskeskuksesta valmistuville opiskelijoille, jotka ovat menestyneet hyvin saamen kielen opinnoissaan. Saamelaiskäräjät jakaa syksyllä stipendejä korkea-asteen opiskelijoille. Stipendien jakoperusteet uudistetaan. Stipendit rahoitetaan Saamelaiskäräjien yleisen toiminnan budjetista.

Oppimateriaalityö

Saamenkielistä oppimateriaalityötä tehostetaan erityisesti digitaalisen oppimateriaalin valmistamisella ja kehittämällä osaamista tällä alueella. Saamelaiskäräjien hankkima digitaalinen alusta pyritään saamaan mahdollisimman monen saamelaisopettajan käyttöön ja tehostetaan saamelaiseen kulttuuriin ja perinnetietoon pohjautuvan oppimateriaalin tuotantoa. Käännösmateriaalien laatua parannetaan jatkamalla 2016-2017 toteutettua oppimateriaalityötä palvelevan käännöstyön koulutusta. Inarin- ja koltansaamenkielistä oppimateriaalityötä tehostetaan edelleen. Yhteistyötä Tromssan yliopiston saamen kieliteknologiakeskuksen kanssa jatketaan. Toimistoon palkataan päätoimiset oppimateriaalisuunnittelijat, koulutetaan uusia oppimateriaalin tekijöitä kaikkiin kolmeen saamen kieleen ja palkataan lisää hanketyöntekijöitä. Pohjoismaista oppimateriaaliyhteistyötä lisätään ja pyritään saamaan se pysyväälle perustalle³. Oppimateriaalityötä varten osoitettavaan valtionavustukseen pyritään saamaan korotus digitaalisen materiaalityön ja opetus suunnitelman perusteiden uudistusten edellyttämien uusien linjausten toteuttamiseksi. Oppimateriaalin myyntitulo käytetään materiaalien valmistamiseen Opetushallituksen edellyttämällä tavalla.

³ SPN:n toimintasuunnitelma 2018-2019, toimenpide 2.7

Taulukko 6. Varhaiskasvatus, saamelaisopetus ja oppimateriaalityö

Varsinainen toiminta	Budjetti 2018	Budjetti 2019
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT	707 000	641 420
Oikeusministeriön määräraha	12 000	19 000
OKM oppimateriaalimääräraha	500 000	500 000
OKM saamenkielinen päivähoido	120 000	120 000
OKM saamelaisnuorten taidetapahtuma	50 000	40 000
OPH; verkkolehden kehittäminen ja saamelaistiedon tuottaminen		13 500
Muu avustus; rajat ylittävä kouluyhteistyö		30 000
Muu avustus; saamen kielten etäyhteysopetuspilotti		32 920
Oman toiminnan tuotot (oppimateriaalimyynti)	25 000	25 000
KULUT	707 000	641 420
Oppimateriaalituotanto	500 000	500 000
Saamenkielinen päivähoido	120 000	120 000
Opas- ja tiedotusmateriaalin valmistaminen	5 000	5 000**
Varhaiskasvatuksen verkkopalvelun kehittäminen	5 000	5 000**
Varhaiskasvatusyhteistyö	4 000	4 000*
Koulutus- ja oppimateriaalilautakunta	7 000	7 000
Saamelaisopetuksen yhteistyöelin	5 000	5 000
Saamen kielen stipendit	0	7 000
Etäopetusta hyödyntävä opetuspilotti	0	32 920
Pohjoismainen koulutusyhteistyö	4 000	4 000*
Verkkolehden kehittäminen ja saamelaistiedon tuottaminen		13 500
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ	707 000	641 420
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ-ALIJÄÄMÄ	0	0

*sisällytetään yleisen toiminnan sidosryhmätoiminnan budjettiin, **haetaan erillistä rahoitusta

4.7. Saamenkieliset sosiaali- ja terveyspalvelut ja sosiaaliturva

Saamelaisväestön sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseksi saamelaisten hyvinvointia ja osallisuutta edistetään vahvistamalla omakielisten ja kulttuuriin perustuvien, laadukkaiden hyvinvointipalveluiden tarjontaa sekä turvataan osaavan, ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja riittävä rahoitustaso.

Saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi tarkoitettuun valtionavustukseen (momentti 33.60.36) ei ole tehty tasokorotusta vuoden 2004 jälkeen. Nykyisellä valtionavustuksella ei pystytä turvaamaan saamelaisille peruspalveluja omalla äidinkielellä. Saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden parantamiseksi jatketaan neuvotteluja sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa pysyvän ja riittävän erillismäärärahan varmistamiseksi. Asiaa edistetään aktiivisesti myös eduskunnan suuntaan. Lisäksi pyritään aktiivisesti vaikuttamaan valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen saamenkielisten peruspalvelujen saatavuuden turvaamiseksi.

Toimintavuoden päätavoitteena on varmistaa, että maakunta- ja sote-uudistuksessa turvataan laadukkaiden, asiakaslähtöisten ja kulttuurinmukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertainen saatavuus inarinkoltan- ja pohjoissaamen kielillä kaikille ikäryhmille. Saamelaiskäräjät osallistuu aktiivisesti kaikilla tasoilla Lapin sote-palvelujen kehittämistyöhön. Toimintavuonna kehitetään aktiivisesti saamenkielistä asiakas- ja palveluohjausta sekä saamenkielisten vammais- ja psykososiaalisten palvelujen saatavuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään myös saamenkielisen ja kulttuurinmukaisen lastensuojelun kehittämiseen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Lisäksi pyritään edistämään positiivisten erityistoimien käyttöönottoa erityisesti inarinkoltan- ja saamelaiskäräisten palvelutarpeiden huomioimiseksi Lapin maakunnassa.

Toimintavuonna selvitetään sosiaaliturvan aukkoja erityisesti saamelaisten ikääntyneiden ja elinkeinonharjoittajien sosiaaliturvan osalta. Lisäksi edistetään elinkeinonharjoittajien toimeentuloturva, toimintakykyä edistäviä toimia ja kuntoutusmahdollisuuksia.

Saamelaisten sosiaali- ja terveysasiain yhteistyöelimen kautta tehostetaan yhteistyötä Lapin maakunnan, palvelujen järjestäjä- ja tuottajatahojen, koulutus- ja kehittäjätahojen ja järjestöjen kanssa. Lisäksi edistetään aktiivisesti rajayhteistyön kehittämistä saamenkielisen palvelutuotannon, kehittämistoiminnan ja koulutuksen osalta. Selvitetään kansallisella ja alueellisella tasolla rajayhteistyöesteiden ja byrokratian purkumahdollisuuksia. Edistetään aktiivisesti saamelaisten terveyden ja hyvinvoinnin parantamiseen tähtäävien toimien toteuttamista saamelaisten kotiseutualueen kunnissa ja Lapin maakunnassa. Erityisesti huomiota kiinnitetään syrjintään puuttumiseen ja syrjinnän ennaltaehkäiseviin toimiin.

Toimintavuoden aikana selvitetään vanhus- ja vammaisneuvoston asettamismahdollisuutta Saamelaiskäräjille. Vammaispalvelujen käsikirjaan liitettävän saamelaisosion valmistelutyötä jatketaan THL:n kanssa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää vuoden 2019 aikana kahdeksan kokousta. Yhteistyöelin kokoontuu kaksi kertaa.

Taulukko 7. Saamenkieliset sosiaali- ja terveyspalvelut

Varsinainen toiminta	Budjetti 2018	Budjetti 2019
AVUSTUKSET JA TOIMINNA TULOT	492 000	492 000
Oikeusministeriön määräraha	12 000	12 000
Sosiaali- ja terveysministeriön määräraha	480 000	480 000
KULUT	492 000	492 000
Saamenkieliset sote-palvelut	480 000	480 000
Sote-lautakunta	7 000	7 000
Yhteistyöelin	5 000	5 000
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	0	0

4.8. Saamelaisen kulttuuritoiminnan edistäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö (pääluokka 29, opetusministeriö) on myöntänyt Saamelaiskäräjille valtionavustuksena käytettäväksi saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan (saamelainen kulttuurimääräraha) ja Pohjoismaiden saamelaisjärjestöjen tukemiseen sekä Utsjoen saamelaiskirkkotupien ylläpitoon. Saamelaisesta kulttuurimäärärahasta jaettava varsinainen kulttuurituki on merkittävin saamelaistaiteilijoille suunnattu tuki saamelaisen taiteen ja kulttuurin eri aloilla mm. duodji saamelaiskäsityö, elokuvataide ja multimedia, kirjallisuus, kuvataide ja valokuvataide, musiikki, näyttämötaide.

Saamelaisyhdistyksillä on suuri merkitys saamelaisyhteisöjen elinvoimaisuuden, saamen kielten ja kulttuurin säilymisen ja kehittymisen turvaamisessa niiden järjestäessä erilaisia yhteisöllisyyttä vahvistavia kulttuuritapahtumia. Saamelaisyhdistykset ovat tärkeitä saamelaiskulttuurin toimijoita, jotka paikallistasolla järjestävät tapahtumia ja muita tilaisuuksia. Kulttuurimäärärahasta tuetaan kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä; pohjois-, koltan- ja inarinsaamen kielillä tapahtuvaa yhdistystoimintaa.

Saamelaisesta kulttuurimäärärahasta myönnettävä kulttuuripalkinto jaetaan henkilölle tai henkilölle, jotka ovat ansioituneet saamelaiskulttuurin eteen tehdyssä työssä. Julkaisuavustusta myönnetään saamenkielisen kirjallisuuden, aikakauslehden, cd-levyjen ja multimediatuotteiden julkaisuun. Saamelaisesta kulttuurimäärärahasta tuetaan kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä; pohjois-, koltan- ja inarinsaamen kielillä tapahtuvaa julkaisutoimintaa.

Pohjoismaiden saamelaisjärjestöjen tukeminen mahdollistaa rajaa ylittävään yhteistyöhön aineettoman kulttuuriperinnön ylläpitämiseksi. Saamelainen kulttuuriperintö on säilynyt vahvana yhteisöissä huolimatta, että saamelaiset asuvat neljässä eri valtiossa.

Saamelaisten urheilu- ja liikuntajärjestöjen toiminnan tukemiseen pyritään saamaan erillinen määräraha. Vuosittain järjestetään alkuperäiskansoille talvi- tai kesätapahtumia. Tapahtuma edistää osaltaan alkuperäiskansojen perinnön säilyttämistä ja eri alkuperäiskansojen identiteetin arvostusta.

Saamelainen parlamentaarinen neuvosto (SPN) on ottanut toimintaohjelmaansa tavoitteen laatia Pohjoismaiden yhteinen linjaus saamelaiselle taide- ja kulttuurisektorille koskien aineettoman kulttuuriperinnön vastuullista ja eettisesti kestävästä käytöstä ja suojelua. Yhteinen päämäärä on pitää saamelaiskulttuuri elinvoimaisena vahvistamalla sitä edistämällä ja turvaamalla saamelaisen taiteen ja taiteilijoiden tulevaisuutta sekä saamelaisten omaa kulttuuriperintöä, kieltä ja perinteisiä elinkeinoja.

Duodji-akatemia Enontekiölle -kehittämishanke käynnistyy 2019 vuoden alusta yhteistyössä Enontekiön kunnan kanssa Leader Tunturi-Lapin rahoittamana. Arktinen taide- ja kulttuuripolitiikan laboratorio Arktisen taiteen huippukokous pidetään vuonna 2019 Rovaniemellä (Arctic Arts Summit 2019). Huippukokouksen keskeinen tavoite on edistää taide- ja kulttuurisektorin sirkumpolaarista yhteistyötä. Alkuperäiskansojen taide- ja kulttuuripolitiikka sekä monialainen tutkimus taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden arvioimiseksi sisältyvät olennaisina osina näihin teemoihin.

Saamelaiskäräjät jatkaa valmistelua esityksestä Unescon maailmanperintökohteiksi Suomen saamelaisten kotiseutualueella.

Lapin liiton ja Lapin ELY-keskuksen vuosille 2018–2020 asettama maakunnallinen kulttuurin toimialan asiantuntijaryhmä. Asiantuntijaryhmä koostuu Lapin kuntien ja asiantuntijaorganisaatioiden edustajista. Asiantuntijaryhmän tehtävänä on muun muassa tukea kuntia kulttuurin ja hyvinvoinnin strategisessa ja toiminnallisessa työssä, tuoda esiin kulttuurin merkitystä alueen elinvoima- ja vetovoimatekijänä sekä löytää ja kehittää pohjoisen kulttuurin kehittämisen kärkiä.

Kulttuurilautakunta pitää vuonna 2019 kaksi kokousta Inarissa, kulttuurimäärärahajako- ja tiliselvityskokousta lisäksi etäyhteyden kautta tarpeen mukaan 2-4 kokousta.

Taulukko 8. Saamelaisen kulttuuritoiminnan edistäminen

Varsinainen toiminta	Budjetti 2018	Budjetti 2019
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT	198 000	198 000
Oikeusministeriön määräraha	7 000	7 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön määräraha	191 000	191 000
KULUT	198 000	198 000
Kulttuurimääräraha	176 000	176 000
Avustus pohjoismaisille saamelaisjärjestöille	15 000	15 000
Kulttuurilautakunta	7 000	7 000
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	0	0

4.9. Saamelaisnuorten osallisuus ja oikeudet

Nuorisoneuvosto vuosille 2018-2019 asetettiin Saamelaiskäräjien kokouksessa joulussa 2017. Nuorisoneuvosto on yksi Saamelaiskäräjien lautakunnista, joka valmistelee saamelaisnuoria koskevat esitykset, aloitteet, lausunnot ja kannanotot. Nuorisoneuvosto pitää noin kuusi kokousta vuodessa. Nuorisoneuvoston esittelijänä toimii nuorisosihteeri.

Nuorisoneuvosto keskittyy etenkin toteuttamaan vuonna 2019 Saamelaiskäräjien nuorisopoliittisen ohjelman kohdat, jotka eivät ole vielä tällä vaalikaudella toteutuneet. Tarkoituksena on vuoden 2019 aikana nostaa esille saamelaisnuorten haasteita jatkaa perinteisissä elinkeinoissa, osallistua osana Saamelaiskäräjiä totuus- ja sovintokomission työhön, ideoida ja hakea erillisrahoitusta saamenkielisen nuoriso-ohjaajan saamiseksi Saamelaiskäräjille sekä hakea erillisrahoitusta kaupunkisaamelaisnuorille tarkoitetun SkammäČuõvv - kulttuuriviikonlopun järjestämiseksi.

Saamelaisnuorten hyvinvointia on tarkoitus edistää osallistumalla Arktisen neuvoston Saamelaisnuorten osallisuus itsemurhien ehkäisemiseksi arktisella alueella -hankkeeseen, pohtimalla saamenkielisen liikunnan tarvetta saamelaisväestölle sekä pohtia tukitoimia saamelaisnuorille nuorisoneuvoston järjestämän seksuaalisen häirintää ja -väkivaltaa käsitelleen seminaarin tulosten pohjalta.

Nuorisoneuvosto pyrkii kannustamaan nuoria alkamaan ehdolle ja äänestämään Saamelaiskäräjien vaaleissa, jotka järjestetään syksyllä 2019. Tarkoituksena on myös etsiä aktiivisia saamelaisnuoria nuorisoneuvostoon.

Nuorisoneuvostolla on käynnissä vuonna 2019 kolme erillistä hanketta. Saamelaisnuorille suunnattujen tapahtumien yhteydessä huomioidaan ehkäisevä päihdetyö. Tehdään yhteistyötä saamelaisten kotiseutualueen kuntien kanssa.

1) *De! – saamenkielisen nuorisokulttuurin kartoitus ja kehittäminen.*

Nuorisoneuvosto on saanut Pohjoisimman Lapin Leaderilta 80 000 euron rahoituksen De!-projektiin, jossa kartoitetaan ja kehitetään saamenkielistä nuorisokulttuuria kaikilla Suomessa puhuttavilla saamen kielillä. Projekti toteutetaan ajalla 1.6.2018-31.12.2019. Projektityöntekijä Tuuli Miettunen työskentelee ajalla 1.10.2018-30.8.2019. Projektissa kartoitetaan saamenkielisen nuorisotoiminnan tämänhetkinen tilanne yhdessä kuntien, yhdistysten ja muiden saamelaisalueen toimijoiden kanssa. Projektissa selvitetään kyselyllä, millaiseen nuorisotoimintaan saamelaisnuoret haluaisivat osallistua eri saamen kielillä. Osallistavan suunnittelun kautta nuorten kanssa toteutetaan saamenkielisen nuorisotoiminnan pilotteja. Toteutuneesta toiminnasta kerätään palautetta ja onnistuneiden pilottien perusteella haetaan Opetus- ja kulttuuriministeriöltä pysyvää rahoitusta saamenkieliseen nuorisotoimintaan. Hankkeen päämääränä on vakiinnuttaa saamenkielisen nuorisokulttuurin asemaa eri saamen kielillä saamelaisalueella. Hankkeen

tavoitteena on kannustaa nuoria käyttämään eri saamen kieliä vapaa-ajallaan sekä rohkaista nuoria yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja itseään koskevaan päätöksentekoon.

2) Dihtosis - Saamelaiskulttuuri tutuksi

Nuorisoneuvosto on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä 56 000 euron rahoituksen Dihtosis saamelaiskouluvierailut -hankkeen ensimmäiselle vuodelle. Hanke toteutetaan yhteistyössä Nuorten Akatemian kanssa. Hankkeen tarkoituksena on tehdä saamelaisia ja saamelaiskulttuuria tunnetuksi valtaväestön nuorille, tämä toteutetaan lanseeraamalla saamelaisten kansallispäivä teemapäiväksi kouluihin sekä järjestämällä keväällä 2019 kouluvierailuja, joissa saamelaisnuoret pitävät osallistavia työpajoja. Hankkeen projektityöntekijänä toimii Minna Lehtola 1.10.2018-15.3.2019, hänen tehtävänä on yhdessä Nuorten Akatemian kanssa tuottaa sisältöä menetelmäkorttipakkaan sekä olla mukana suunnittelemassa kouluvierailuja. Menetelmäkorttipakan tavoite on innostaa kasvattajia, opettajia ja valmentajia opettamaan lapsille ja nuorille saamelaisista itsenäisesti. Pakka sisältää perustietoa saamelaisista sekä ohjeita ja ideoita osallistavien työpajojen pitämiseen.

3) DigiÁrran

Nuorisoneuvosto on saanut rahoitusta Lapin aluehallintovirastolta (AVI) 21 000 € DigiÁrran-hankkeeseen käytettäväksi 1.5.2018-31.4.2019 välisenä aikana. Hanke on tarkoitettu kolmivuotiseksi 1.5.2017-31.4.2020 ja siihen haetaan vuosittain jatkorahoitusta. Hanke sai ensimmäisenä vuonna 15 000 €. Hankkeen kokonaisbudjetti oli alun perin 129 000 €. DigiÁrran-hanke tähtää digitaalisen nuorisotoiminnan mallin löytämiseen saamelaisalueella ja hankkeessa kehitetään ja luodaan saamenkielinen nuorten tieto- ja neuvontapalvelun verkkosivusto. Sivusto toimii myös De!- ja Dihtosis-hankkeiden viestintävälineenä. Saamelaisalueella digitaalisuuden hyödyntäminen nuorisotyössä on vielä lapsenkengissä. Osaavista tekijöistä ei ole puute, mutta nuorisotoimen ja näiden mediaosaajien yhdistämiseksi tarvitaan saamelaiskulttuurin huomioivaa leirinuotiota, jonka äärelle kokoontuvat nuoret, nuorisotyön ammattilaiset sekä kulttuurilähtöisen digitaaliuutannon ammattilaiset saamelaisalueelta. Lisäksi digitaalisessa nuorisotyössä tulee huomioida kielivähemmistöt ja nuorten oikeus omakieliseen digitaalkulttuuriin. Saamenkielinen ja saamelaisnuorille suunnattu nuorten tieto- ja neuvontapalvelu puuttuu täysin.

Taulukko 9. Nuorisoneuvosto

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TULOSLASKELMA (BUD)	554 - Nuorisoneuvosto			
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		125730	132000	141400
VALTIONAVUSTUKSET		107230	132000	130000
Opetus ja kulttuuriministeriön avustus		154267	132000	130000
Valtionavun palautukset		-47036		
MUUT AVUSTUKSET		18500		11400
KULUT		125730	132000	151432
HENKILÖSTÖKULUT		71002	68951	100879
AINEET JA TARVIKKEET		3031	2000	3000
MATKAKULUT		24152	34686	26815
EDUSTUSKULUT		415	700	1158
TOIMITILAKULUT		3994	3448	1030
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		5911	3700	4450
OSTOPALVELUT		7908	16015	13800
MUUT KULUT		9317	2500	300
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		0	0	-10032
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		0	0	-10032

4.10. Vaalit

Saamelaiskäräjävaalit toimitetaan joka neljäs vuosi. Seuraavat vaalit toimitetaan vuoden 2019 syksyllä. Vaalien valmistelua varten on asetettu vaalilautakunta ja sen tueksi on palkattu päätoiminen sihteeri ja muuta henkilöstöä. Saamelaiskäräjät saa vaalien valmistelua varten erillismäärärahan oikeusministeriön vaalibudjetista.

Taulukko 10. Vaalilautakunnan toiminta

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TULOSLASKELMA (BUD)	531 - Vaalilautakunta			
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		20686	200000	497058
VALTIONAVUSTUKSET		20686	200000	497058
Oikeusministeriön määräraha		38150	200000	497058
Valtionavun palautukset		-17464		
KULUT		20686	200000	497058
HENKILÖSTÖKULUT		20060	133148	278056
MATKAKULUT		118	10550	18100
TOIMITILAKULUT			1000	600
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		376	43502	191702
OSTOPALVELUT		130	11700	8500
MUUT KULUT		3	100	100
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		0	0	0

4.11. Hallinto ja henkilöstö

Hallinnon kehittäminen

Saamelaiskäräjien hallinnon kehittämistä jatketaan Saamelaiskäräjien vaalikauden toimintaohjelman ja henkilöstöpoliittisen ohjelman mukaisesti. Saamelaiskäräjien taloushallinnon uusi ohjelma otetaan käyttöön 1.1.2019. Taloushallinto-ohjelman käyttöönoton yhteydessä uudistuu myös työajanseurantajärjestelmä. Saamelaiskäräjien palkkio- ja palkkausjärjestelmän uudistaminen saatetaan loppuun vuoden 2019 loppuun mennessä. Aloitetaan työjärjestyksen päivittämistyö. Saamelaiskäräjien tietosuojan kehittämiseksi laaditaan tietotilinpäätös. Saamelaiskäräjien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman päivitys aloitetaan toimintavuoden aikana. Sihteeristön toimintaa kehittää ja yhteen sovittaa johtoryhmä, joka kokoontuu toimintavuonna säännöllisesti.

Talousasioita koskeva neuvottelujärjestelmä ja ohjeistus

Saamelaiskäräjien niin pitkä- kuin lyhytaikainen toiminnan suunnittelu ja kehittäminen edellyttävät toimivaa ja tehokasta neuvottelujärjestelmää talouteen liittyvissä kysymyksissä. Oikea-aikaiset neuvottelut sektoriministeriöiden ja valtiovarainministeriön kanssa niin seuraavan vuoden valtion talousarviosta kuin neljän vuoden valtiontalouden kehyksestä ovat keskeisiä työkaluja. Tätä varten tulisi sopia neuvottelujärjestelmästä ohjeistuksineen valtion ja Saamelaiskäräjien yhteistyön sujuvoittamiseksi talousasioissa. Saamelaiskäräjät ja valtio neuvottelevat talousasioita koskevan neuvottelujärjestelmän ohjeistuksineen vuoden 2019 aikana.

Työhyvinvoinnin ja esimiestyön kehittäminen

Ammattitaitoisen, hyvinvoivan ja tavoitteisiin sitoutuneen henkilöstön merkitys on ensiarvoisen tärkeää Saamelaiskäräjien perustehtävän tuloksellisessa toteuttamisessa. Saamelaiskäräjillä työskentelee 24 vakituista (joista kolme virkavapaalla) ja 32 määräaikaista työntekijää⁴. Vuonna 2019 eläköityy yksi vakituinen työntekijä. Uusien työntekijöiden perehdyttämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Henkilöstön työhyvinvointia parannetaan Saamelaiskäräjien henkilöstöpoliittisen ohjelman mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään työn kuormittavuuden kohtuullistamiseen, johtamisen ja esimiestyön kehittämiseen. Esimiehet panostavat erityisesti työn tavoitteiden ja vastuiden selkeyteen, tehtävien priorisointiin ja hyvinvoinnin johtamiseen. Esimiestyön tueksi järjestetään valmennuksia ja työnohjausta. Esimiestyötä tukevia hallinnon raportointipalveluja sekä muita johtamisen työkaluja kehitetään. Sairauspoissaolojen vähentämiseksi ja työkyvyn ylläpitämiseksi kehitetään edelleen varhaisen puuttumisen mallia yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Työterveyshuoltoyhteistyössä painotetaan erityisesti työssäjaksamisen tukea ja työterveysongelmien ennaltaehkäisyä.

Työsuojelun ja työhyvinvoinnin painopisteenä on työn kuormituksen kohtuullistaminen, tiimityöskentelyn kehittäminen ja yhteishengen vahvistaminen. Vuoden 2019 loppupuolella sihteeristössä toteutetaan työhyvinvointikysely.

Henkilöstökokouksia pidetään neljä vuoden aikana. Henkilöstölle järjestetään työhyvinvointipäiviä kahdesti vuoden aikana.

Osaamisen kehittäminen

Osaamista kehitetään Saamelaiskäräjien henkilöstöpoliittisen ohjelman mukaisesti. Saamelaiskäräjien henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet selvitetään kehityskeskusteluissa. Valtionavustuksien hallinnoinnista vastaaville virkamiehille järjestetään räätälöityä kirjanpidon perusteiden koulutusta.

⁴ Tilanne marraskuun lopussa 2018

Kuva. Henkilöstön virkistyspäivä Kaapin Jounin tilalla. Saamelaiskäräjät

Johtamisen kehittäminen

Luottamushenkilöstön ja henkilöstön välistä yhteistyötä kehitetään hallituksen ja henkilöstön laatimien menettelyohjeiden mukaisesti. Henkilöstön ja hallituksen välinen kehitys- ja strategiakeskustelu pidetään kaksi kertaa vuoden aikana. Avointa vuoropuhelua hallituksen ja työntekijöiden kesken kehitetään. Johtamisessa edistetään henkilöstön osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Puheenjohtajiston työnjakoa ja työskentelymenetelmien kehittämistä jatketaan sihteeristön työn kuormittavuuden helpottamiseksi ja yhteistyön kehittämiseksi. Johtamisen tueksi järjestetään tarvittaessa valmennusta ja työnohjausta.

Taulukko 11. Yleinen toimisto

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TUOSLASKELMA (BUD)	521 - Yleinen toiminta ja toimisto		
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		1982111	2128232
VALTIONAVUSTUKSET		1982111	2128232
Oikeusministeriön määräraha		1605621	1756665
Oikeusministeriön vuokraosuus		376490	371567
KULUT		1982111	2128232
HENKILÖSTÖKULUT		1356700	1497232
TOIMITILAKULUT		393667	388417
KÄYTTÖ JA YLLÄPITOKULUT		3896	3896
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		63344	65482
OSTOPALVELUT*		158709	169523
MUUT KULUT		5795	3682
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		0	0

4.12. Lastenkulttuurikeskus Mánnu

Saamelainen lastenkulttuurikeskus aloitti saamelaisten lasten ja nuorten kulttuuripalvelujen kehittämisen saamelaisten kotiseutualueella vuonna 2004. Mánnu pyrkii toiminnallaan vahvistamaan saamelaisnuorten kulttuuri-identiteettiä, lisäämään saamelaisen perinteisen tiedon ja taidon arvostamista, omaksumista ja tallentamista sekä mahdollistamaan sukupolvien välisiä yhteisöllisiä toimintamuotoja. Lastenkulttuurikeskusta rahoittavat opetus- ja kulttuuriministeriö ja saamelaisalueen kunnista Inari, Sodankylä ja Utsjoki. Toiminta on vakiintunut osaksi koulujen kulttuuriopetusta.

Kielipesät ja saamenkielisten päiväkodit ovat toiminnan kannalta tärkeitä kohteita, koska kohderyhmät tavoitetaan varhaiskasvatusyksiköissä. Myös avoin kaikille järjestetty lastenkulttuurituotanto otetaan huomioon alueittain. Mánnu lisää toiminnassaan ikäihmisten ja lasten välistä vuorovaikutusta *Dáidu ráidu áhkuid ja ádjaid fárus*. Dáidu ráidu järjestetään saamelaisalueen kuntien palvelutaloissa, joissa saamelaisvanhukset asuvat.

Kuva. Ville-Riiko Fofonoff/Ijahis Idja.

Värikästä kielikylpyä on vauvaperheille suunnattu kuvataiteellinen työpaja. Työpajassa aistitaan ja opitaan materiaalien, värien, äänien ja äänteiden kautta. Opetellaan saamenkielisiä hokemia ja helppoja lasten lauluja. *Jutaava tarinatuokio / Johti máinnasboddu* Saamelaista tarinankerrontaa jatketaan lapsille kiertävän tarinatuokion kautta. Kerronnassa käytetään draamaa, joikuja ja lauluja. Tuokiot toteutetaan Johti girjeráđu/Jutaava kirjasto -hankkeen kanssa.

Kouluikäisille suunnatun toiminnan sisältöalueina ovat perinnetieto, käsityöt, perinteiset elinkeinot, musiikki, taiteen eri muodot ja ilmaisukeinot. Erityisesti vuoden 2018 keskeiset teemat ovat *duodji ja ilmaisun monet muodot*. Saamelaiskulttuuriin ja taiteisiin liittyviä pajoja ja teemapäiviä järjestetään saamelaisalueen kuuteen kouluun Inarissa, Sodankylässä ja Utsjoella. *Koulun oma laulu ja musiikkivideo* -toiminnassa koulut työستävät saamenkielisen laulun sanoituksineen omasta koulustaan. Työn ohjaavat saamelaiset ammattilaismuusikot. Musiikkivideo-hanke toteutetaan musiikkikeskuksen ja elokuvakeskus Skábman kanssa useampana vuonna. Lisäksi järjestetään *Joikaaja koulussa -vierailuja*, joissa perinteisen saamelaisen musiikkiperinteen joiun, livđen ja leuddin taitajia kutsutaan kouluihin.

Kolttasaamelainen lasten konsertti järjestetään Anna Lumikiven ja Hanna-Maaria Kiprianoffin esittämänä. Konsertti järjestetään Sevettijärvellä ja Inarissa. *Anarášpáárnáš*-kulttuuripäivä järjestetään inarinsaamenkielisille lapsille kielipesistä yläkoulun oppilaisiin.

Duodji-työpajoja järjestetään yhteistyössä Sámi Duodji ry:n kanssa. Tavoitteena oppia saamelaisen käsityön perinteistä materiaaleista, työtavoista, muodoista, sekä vahvistaa omaa ideointia käsityö-prosessissa.

Luovan ilmaisuuden ja esiintymisen ABC tarjotaan oppilaille, jotka ottavat osaa saamelaisnuorten taidetapahtumaan taiteenlajeina teatteri ja näyttämötaiteet. Kurssi järjestetään Johti girjeráđu/Jutaava kirjasto-hankkeen kanssa yhteistyössä. *Teatteripäivänä* esitetään saamenkielinen esitys Inarissa. Päivä järjestetään yhteistyössä Tana kulttuurikoulun tai Beaivvaš saamelaisteatterin kanssa.

Budaldallan ja giehtadáidu / Askartelu ja kädentaidot koulutuspäivä järjestetään opettajille, kielipesien ohjaajille, lasten ohjaajille ja muille kiinnostuneille. Päivän aikana kokeillaan erilaisia työtapoja ja materiaaleja jotka ovat toteutettavissa lasten kanssa. Kaikki aiheet otetaan saamelaiskulttuurista.

Native Art kansainvälinen yhteistyötä jatketaan lakota- ja saamelaisnuorten kuvallinen ilmaisuuden tukemiseksi ja alkuperäiskansojen vuoropuheluksi.

Taulukko 12. Saamelainen lastenkulttuurikeskus

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TUOSLASKELMA (BUD)	540 lastenkulttuurikeskus			
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		76269	84000	74400
VALTIONAVUSTUKSET		67269	75000	65400
Oikeusministeriön vuokraosuus		1613		7000
Opetus ja kulttuuriministeriön avustus		65656	75000	58400
MUUT AVUSTUKSET		9000	9000	9000
KULUT		76269	84000	74400
HENKILÖSTÖKULUT		53462	58734	57856
AINEET JA TARVIKKEET		3018	2486	
MATKAKULUT		9503	7850	2144
TOIMITILAKULUT		2829	1000	7000
KÄYTTÖ JA YLLÄPITOKULUT			100	
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		1667	2650	800
OSTOPALVELUT		3142	8117	4037
MUUT KULUT		2648	3063	2563
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ			0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ			0	0

4.13. Saamelaismusiikkikeskus

Saamelaismusiikkikeskus jatkaa perinteisten saamelaisten vokaalimusiikkilajien opetuksen järjestämistä Saamelaisalueen kouluissa. Joikutyöpajojen tarkoituksena on opettaa lapsille oman alueensa ja sukujensa joikuja, leuddeja tai livdejä paikallisten joikutaitajien ohjauksessa. Saamelaismusiikkikeskus tukee myös modernin saamelaismusiikin opetusta saamelaisalueella. Musiikinopetusta pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Musiikkikeskus järjestää työpajoja saamenkieltä työssään käyttäville kasvatus- ja opetustyön ammattilaisille. Työpajojen aiheena on musiikkitoiminta saamenkielisessä kasvatus- ja opetustyössä. Työpajat tarjoavat osallistujille sekä teorialtietoa että käytännön kokemuksellisuutta musiikin erilaisista mahdollisuuksista kasvatus- ja opetustyössä ja antavat osallistujille uusia musiikillisia eväitä oman työnsä tueksi.

Tuetaan toimintavuoden aikana vähintään yhtä saamelaisartistia tai yhtyettä musiikkiäänitteen tuottamisessa. Saamelaismusiikkikeskus tarjoaa saamelaiskulttuurikeskus Sajoksen studiota ja av-tekniikkaa tuotannon käyttöön tai avustaa muulla tavalla musiikin tuottamisessa.

Saamelaismusiikkikeskus järjestää saamelaismusiikin konsertteja ja muita saamelaismusiikin tapahtumia Saamelaiskulttuurikeskus Sajoksessa sekä muualla saamelaisalueella yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa. Saamelaismusiikkikeskus kartoittaa mahdollisia uusia yhteistyökumppaneita tarkoituksenaan järjestää yksi uusi suurempi musiikkitapahtuma vuosittain. Musiikkikeskus osallistuu Hetan Marianpäiville, Skábmagovat-elokuvafestivaalille ja kylissä järjestettäviin kansallispäivän tapahtumiin. Saamelaismusiikkikeskus jatkaa toimintavuonna 2017 aloitettujen perinnesäveltäjätyöpajojen järjestämistä kaupungeissa. Työpajoja voidaan järjestää esimerkiksi Helsingissä, Rovaniemellä ja Oulussa. Tarpeen mukaan musiikkikeskus voi myös osallistua ja/tai tukea saamelaisalueen ulkopuolella järjestettäviä tapahtumia.

Toimintavuonna toteutetaan Min luohti/lávlla-projekti, jonka tarkoituksena on tuottaa kaikille saamelaisalueen kouluille oma laulu tai joiku, livđe tai leu'dd. Projekti toteutetaan työpajatoimintana kouluissa yhdessä lastenkulttuurikeskus Mánnun ja elokuvakeskus Skábmán kanssa. Oppilaat itse tekevät koulukohtaiset laulut ammattimuusikoiden opastuksella ja kaikista lauluista tehdään äänite. Lisäksi kaikkiin lauluihin/joikuihin tehdään musiikkivideot. Toimintavuoden aikana järjestetään koulukonserttikiertue, jossa esiintyy erityisesti kouluikäisille sopiva saamelaisartisti vähintään kolmessa saamelaisalueen koulussa.

Saamelaismusiikkikeskus osallistuu kuudettatoista kertaa järjestettävän Ijahis idja -alkuperäiskansojen musiikkitapahtuman tuottamiseen yhdessä muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Musiikkikeskus osallistuu tapahtuman kuluihin. Lisäksi keskuksen suunnittelija toimii kaksipäiväisen Ijahis idja -tapahtuman tuottajana.

Taulukko 13. Saamelainen musiikkikeskus

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TULOSLASKELMA (BUD)	557 Musiikkikeskus			
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		94446	103518	103518
VALTIONAVUSTUKSET		94446	103518	103518
Oikeusministeriön vuokraosuus		9502	8518	8518
Opetus ja kulttuuriministeriön avustus		84944	95000	95000
KULUT		94446	103518	103518
HENKILÖSTÖKULUT		44883	59508	55717
AINEET JA TARVIKKEET		55	150	150
MATKAKULUT		12035	17000	12000
MAINONTA JA MYYNTEI		100		
TOIMITILAKULUT		12816	9518	11191
KONTTORI- JA HALLINTOKULUT		7430	3290	7538
OSTOPALVELUT		16961	11885	14735
MUUT KULUT		166	2167	2187
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		0	0	0

4.14. Alkuperäiskansojen elokuvakeskus Skábma

Alkuperäiskansojen elokuvakeskus Skábman tavoitteena on kehittää saamelaista elokuva- ja av-alaa kulttuurisesti ja elinkeinollisesti sekä edistää alan kansainvälistä alkuperäiskansojen yhteistyötä. Alkuperäiskansojen elokuvakeskuksen yksi tärkeimmistä tehtävistä on saamelaisen elokuvan levityksen edistäminen.

Vuoden 2019 suurin tapahtuma on Skábmagovat-elokuvafestivaali, joka järjestetään 24.-27.1.2019 yhteistyössä Saamelaisaitteen tuki ry:n ja muiden tahojen kanssa. Teemana on arktiset kansat ja yleisö pääsee saamelaiselokuvien lisäksi tutustumaan Sahan tasavallan, Grönlannin ja Alaskan kulttuureihin ja elin oloihin elokuvien kautta sekä ohjaajavieraiden kertomana.

Elokuvakeskus aloittaa elokuvateatteritoiminnan Sajoksen auditoriossa sekä järjestää elokuvanäytöksiä myös muualla saamelaisalueella yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa. Vuonna 2019 näytöksiä pidetään ainakin Hetan Marianpäivillä, Utsjoella ja Helsingissä. Saamelaiselokuvien ohella tullaan esittämään myös muita elokuvia, joten toiminta lisää kansainvälistä vuorovaikutusta sekä kulttuurista ymmärrystä eri kansojen kesken. Elokuvakeskus pyrkii aiempaa paremmin palvelemaan tapahtumilla myös niitä saamelaisia, jotka asuvat kotiseutualueensa ulkopuolella.

Pohjoismaisen yhteistyön tiivistäminen ja kansainvälisen alkuperäiskansojen verkoston luominen ovat saamelaisen elokuva-alan kehittämistyön lähtökohtina. Yhteistyössä Kansainvälisen saamelaisen elokuvainstituutin kanssa pyritään rakentamaan pysyvää saamelaisen elokuvan rahoitusmallia, jonka kautta olisi mahdollista sekä kehittää, tuottaa että levittää saamelaista elokuvatoimintaa.

Elokuvakeskus tukee elokuvien ja mediatuotteiden suunnittelua, kehittämistä ja tuotantoa mm. neuvonnalla sekä järjestämällä koulutusta ja tapahtumia saamelaisalueella. Kameraa ja muuta kalustoa lainaamalla tuetaan elokuvien ja mediatuotteiden tekemistä ja autetaan nuoria tekijöitä. Tuotannon alkuvaiheessa tarvitaan mm. demoja hakemuksia varten ja kameraa voidaan käyttää myös pientuotantojen varsinaisissa kuvauksissa. Yhteistyössä Kansainvälisen saamelaisen elokuvainstituutin kanssa järjestetään koulutustilaisuuksia, joissa perehdytään saamelaisen elokuvan erityispiirteitä sekä syvennyttään saamelaisen kerronnan ominaislaatuisuuteen.

Elokuvakeskuksen tärkeänä tehtävänä on lisätä saamekielistä mediatarjontaa, erityisesti lapsille ja nuorille. Lapsille ei ole yhtään pitkää saamelasta elokuvaa ja lyhytelokuviakin on hyvin vähän. Myöskään lasten tarinoita ei ole käännetty eikä dubattu saameksi juuri ollenkaan. Elokuvakeskus selvittää dubbauksen mahdollisuuksia tarjonnan parantamiseksi ja laatii hankkeen YK:n alkuperäiskansojen kielten teemavuoden tiimoilta. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä haetaan rahoitusta saamelaisen media- ja elokuvakasvatuksen kehittämiseksi. Tavoitteena on tehdä mediakasvatusta pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä sekä tuottaa mediakasvatusmateriaalia pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä. Tarkoitus on työpajojen, koulutusten ja materiaalituotannon avulla edistää medialukutaitoa ja parantaa saamenkielistä lasten mediatarjontaa.

Taulukko 14. Alkuperäiskansojen elokuvakeskus Skábma

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TULOSLASKELMA (BUD)	552 Skabma			
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		100817	48869	54189
VALTIONAVUSTUKSET		100817	48869	54189
Oikeusministeriön vuokraosuus		4469	1869	8989
Opetus ja kulttuuriministeriön avustus		46348	47000	45200
Muut valtionavustukset		50000		
KULUT		100817	48869	54189
HENKILÖSTÖKULUT		29989	27817	28161
AINEET JA TARVIKKEET		188		
MATKAKULUT		1672	4000	3500
MAINONTA JA MYYNTI			1000	
TOIMITILAKULUT		6759	1869	9524
KONTTORI- JA HALLINTOKULUT		5891	1500	1280
OSTOPALVELUT		4505	11500	8700
OPPIMATERIAALITUOTANTO		1786		
MUUT KULUT		26	1183	3024
ANNETUT AVUSTUKSET		50000		
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ			0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ			0	0

4.15. POSKE:n saamelaisyksikkö

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Poske) valtakunnalliseksi erityistehtäväksi on määritelty saamenkielisen väestön palvelutarpeiden huomioon ottaminen tarpeellisissa tehtävissä. Posken saamelaisyksikkö toteuttaa käytännössä valtakunnallista erityistehtävää yhteistyössä muiden Posken yksiköiden kanssa. Saamelaisyksikön valtionavustus riittää osa-aikaiseen työpanokseen.

Toimintavuoden tärkein tavoite on turvata sote-uudistuksessa saamelaisyksikön toiminta ja riittävät resurssit saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon perustalta. Lisäksi varmistetaan saamelaisten yhdenvertainen palvelutarpeiden huomioiminen ja palvelujen kehittäminen Lapin maakunnan ja yta-alueen toiminnan suunnittelussa. Saamelaisyksikkö osallistuu aktiivisesti tulevan Lapin maakunnan kehittämisrakenteen luomiseen Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskusverkoston ja Lapin maakuntavalmisteluun kautta. Tavoitteena on saada saamelaisten palvelujen kehittämiseen kaksi henkilötyövuotta.

Saamenkielisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden parantamiseksi jatketaan yhteistyötä opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Toimintavuoden alussa selvitetään saamenkielisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutustarvetta. Lisäksi pyritään kehittämään erilaisia kouluttautumispolkuja saamenkielisen ammattihenkilöstön saatavuuden parantamiseksi.

Saamenkielisten palvelujen vaikuttavuuden ja laadun parantamiseksi lisätään yhteistyötä palveluntuotantoon osallistuvien tahojen ja kehittäjä-osajien kesken innovatiivisten palveluratkaisujen kehittämiseksi. Tavoitteena ovat kokonaisvaltaiset, asiakaslähtöiset palvelumallit, jotka tukevat saamen kielen ja kulttuurin säilymistä ja kehittymistä, yhteisöjen elinvoimaisuutta ja perinteisen tiedon, elintapojen ja arvojen huomioimisen ja välittymisen yli sukupolvien. Saamelaisyksikkö edistää osaltaan Lapin maakuntauudistuksen yhteydessä saamelaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia mm. osallistumalla kokemusasiantuntijuuden ja kehittäjäasiakastoiminnan kehittämiseen. Tavoitteena on ottaa

saamelaiset sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaat ja heidän läheisensä mukaan palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen ja tuottamiseen.

Posken saamelaisyksikön toimialaan kuuluvaa kehittämis-, koulutus- ja tutkimustoimintaa toteutetaan yhteistyössä THL:n, Oulun ja Lapin yliopistojen, korkeakoulujen, oppilaitosten ja sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kanssa Suomessa ja Norjassa. Saamelaisyksikkö osallistuu myös aktiivisesti maakunnallisen hyvinvointistrategian ja -kertomuksen laatimiseen.

Taulukko 15. Posken saamelaisyksikön toiminta

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TULOSLASKELMA (BUD)	530 Saamelaisyksikkö			
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		42076	45000	45000
VALTIONAVUSTUKSET		37076	45000	45000
VARSINAISEN TOIMINNAN TUOTOT		5000		
KULUT		42076	45000	45000
HENKILÖSTÖKULUT		34929	38822	38885
AINEET JA TARVIKKEET				84
MATKAKULUT		2463	3122	3372
EDUSTUSKULUT		78		
TOIMITILAKULUT		2840		
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		828	1187	1000
OSTOPALVELUT		914	1795	1585
MUUT KULUT		25	74	74
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ			0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ			0	0

4.16. Giellagáldu

Sámi Giellagáldu (Saamen Kielikaltio) on yhteispohjoismainen saamen kielten ammatti- ja resurssikeskus, jonka tehtäviin kuuluvat kielenhuolto, kielen kehittäminen, sanastotyö, kielen normitus ja neuvonta saamen kieliä koskevista kysymyksistä. Toiminnassa ovat mukana tällä hetkellä etelä-, luulajan-, pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielet. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston yhteistyönä Suomen, Norjan ja Ruotsin Saamelaiskäräjien kanssa 1.8.2015 käynnistämä Interreg-rahoitteinen Giellagáldu-jatkohanke päättyi 31.5.2018. Hanke rahoitti Sámi Giellagáldun (Saamen Kielikaltio) toimintaa. Hankkeen jälkeen Sámi Giellagáldu jatkoi toimintaa yhteistyönä Suomen, Norjan ja Ruotsin Saamelaiskäräjien yhteistyösopimuksen mukaisesti supistetussa muodossa 1.6 - 31.12.2018 välisenä aikana.

Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 toimintaohjelman sektorikohtaisissa tavoitteissa Sámi Giellagáldun toiminnan vakiinnuttaminen on nimetty tavoitteeksi. Koko vuoden toiminnan mahdollistava pysyvä rahoitus ei ole kuitenkaan onnistunut. Saamelaiskäräjien Sámi Giellagáldun vuoden 2019 rahoitus muodostuu OM:n kieliyhteistyöhön tarkoitetusta korvamerkitystä valtion avustuksesta, joka on ollut vuosittain 84 000 €. Lisäksi vuodelle 2019 on valtiontalousarvioesityksessä ehdotettu 100 000 euron lisäystä, jolloin kieliyhteistyöhön olisi käytettävissä 184 000 euroa. Lisäyksen jälkeenkin Sámi Giellagáldu ei voi toimia ympärivuotisesti, kuten Giellagáldu-jatkohankkeen aikana. Budjetti vuodelle 2019 kululajeittain eriteltynä on esitetty taulukossa Sámi Giellagáldun toimintamenot 2019. Laskelmassa on laadittu sen oletuksen mukaan, että vuonna 2019 Sámi Giellagáldun toimintaan on käytävissä 184 000. Toimintamenot on laskettu Giellagáldu-hankkeen aikaisen organisaatiomallin mukaan. Saamelaiskäräjien osalta ne sisältävät kolmen työntekijän palkkaamisen, jotka ovat kielityöntekijät koltan-, inarin-, ja pohjoissaamen kieliin. Saamen kieliasiaain sihteeri, jonka tehtäviin kuuluu Saamelaiskäräjien työjärjestyksen mukaan hoitaa saamen kieliyhteistyöhön liittyviä tehtäviä, on toiminut projektipäällikkönä ja Sámi

Giellagáldun väliaikaisena johtajana 1.8.2015-31.12.2018. Budjettiehdotuksen ja Saamelaiskäräjien kieliyhteistyösuunnitelmien mukaan saamen kieliasiaan sihteeri jatkaisi Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määriteltyjen tehtävien ohella myös vuonna 2019 Sámi Giellagáldun väliaikaisena johtajana. Hänen palkkansa on maksettu kieliyhteistyöhön tarkoitettusta avustuksesta. Kieliyhteistyöhön tarkoitettusta avustuksesta kustannetaan myös kielten normituksista ja sanaston hyväksymisestä päättävien kielijaostojen Suomen Saamelaiskäräjien nimeämien koltan-, inarinsaamen ja pohjoissaamen jäsenten kustannukset.

Taulukko 16. Giellagáldu

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TULOSLASKELMA (BUD) 532 saamen kieliyhteistyö				
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		107	148973	184000
VALTIONAVUSTUKSET		87550	148973	184000
Oikeusministeriön määräraha		151587	0	184000
Valtionavun palautukset		-64037	0	
MUUT AVUSTUKSET		-87443	148973	
KULUT		107	148973	184000
HENKILÖSTÖKULUT			102523	137201
AINEET JA TARVIKKEET			0	884
MATKAKULUT			15950	24196
TOIMITILAKULUT			6500	6804
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT			0	8108
OSTOPALVELUT			14500	6096
MUUT KULUT		107	9500	711
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		0	0	0

5. SAJOKSEN LIIKETOIMINTAPALVELUT

5.1. Palveluyksikkö

Saamelaiskulttuurikeskus Sajoksen yhteydessä toimiva palveluyksikkö vastaa Sajoksen markkinoinnista sekä teknisestä ja logistisesta palvelutuotannosta ja kiinteistön ylläpitoon liittyvistä tehtävistä sekä erilaisten tapahtumien järjestämisestä. Yksikössä työskentelee toimintavuoden aikana kuusi vakituista ja kaksi määräaikaista työntekijää. Yksikön esimiehenä toimii markkinointipäällikkö.

Matkailijoille tarjotaan edelleen kerran päivässä toteutuva Sajos opastuskierros, sekä erilliset ryhmäopastukset sopimuksen mukaan. Opastettujen kierrosten avulla varmistamme matkailijoiden saavan oikeaa ja ajankohtaista tietoa koskien saamelaisia sekä Suomen Saamelaiskäräjiä. Opastukset eivät rahallisesti tuota merkittävästi, mutta ovat tärkeitä myös Sajoksen brändin luomisessa/tukemisessa ja opastuskierrokset tukevat markkinointia sekä kokoustilojen myyntiä. Opastuskierroksen ansiosta Sajoksessa on mm. järjestetty usean tuhannen euron tilaisuuksia, joten kierrosten avulla on saatu suoraan mitattavaa taloudellista hyötyä.

Toimintavuonna talossa suunnitellaan ja toteutetaan palveluyksikön omin resurssein video ”virtuaalinen Sajos opastus”, jota voidaan käyttää opastuskierrosten tukena. Resurssivajeesta johtuen kierroksia ei pystytty tarjoamaan kiireisinä tapahtumapäivinä, videon avulla opastuskierros voidaan toteuttaa myös esim. Parlamenttialin ollessa varattuna kokouskäyttöön. Suunnitelmassa on vuonna 2019 toteuttaa erillinen hanke, jossa luodaan lisäsisältöä matkailijalle ja jonka avulla matkailija pääsee tutustumaan käytännönläheisemmin saamelaiskulttuuriin.

Sajoksen markkinoinnissa vuonna 2019 on useita painopisteitä: Paikalliset, pääkaupunkiseudun toimijat sekä kansainväliset prospektit. Sajoksen kokous- ja tapahtumatilojen markkinointia painotetaan vuonna 2019 kansainvälisille markkinoille, erityinen painoarvo liikematkailussa (kokoukset). Keväällä Sajos osallistuu näytteilleasettajana kansainvälisille messuille Visit Finlandin yhteisosastolla. Suomen osalta suoramarkkinoinnin avulla kohdistetaan markkinointi suuriin pääkaupunkiseudun toimijoihin. Paikallista mainontaa jatketaan sosiaalisen median sekä paikallisille toimijoille järjestettävillä ”avoimilla ovilla”, cocktail tilaisuudella. Vuoden aikana Sajoksen kokouspalveluja mainostetaan niin kansainvälisissä kuin paikallisissa sanomalehdissä/aikakauslehdissä. Lisäksi mainostetaan vähintään yhdessä kansainvälisessä julkaisussa, esim. lentoyhtiön in-flight lehti. Tapahtumia markkinoidaan omien kanavien (some ja nettisivut) kautta, sekä tiedotusvälineiden ja paikallislehtien välityksessä.

Sajoksen sosiaalisen median strategian tavoitteena on yhä kasvattaa seuraajamääriä, tavoitteena on päivittää sosiaalisen median kanavat parin päivän välein Sajokseen, tilaisuuksiin ja saamelaiskulttuuriin liittyvillä päivityksillä/kuvilla. Aulassa sijaitseville pädeille ja näytöille suunnitellaan ja luodaan monikielistä vuorovaikutteista multimediasisältöä, samalla jatketaan aulan näyttöjen graafisen ilmeen yhteneväisyyttä sekä parannetaan sisältöä. Sajoksen nettisivujen kieliversiot avataan vuoden alussa, projektiin palkataan kuukauden ajaksi ulkopuolinen sivujen päivittäjä.

Yhteistyössä Saamelaiskäräjien viestintäsihteerin kanssa kootaan yhteinen materiaalipankki, jota voidaan hyväksikäyttää niin Sajoksen markkinoinnissa kuin Saamelaiskäräjien viestinnässä. Materiaalipankin luomisessa huomioidaan eri saamelaisalueet sekä elinkeinot ja muut kulttuurilliset (kuten kieli, pukeutuminen) erot. Kuvaukset suunnitellaan ja toteutetaan läheisessä yhteistyössä, jotta varmistetaan kuvien tarkoituksenmukaisuus. Materiaalipankki tulee sisältämään markkinoinnissa ja viestinnässä tarvittavia kuvia sekä muuta sisältöä. Kuvauksiin palkataan ulkopuolinen valokuvaaja, jonka kanssa yhteistyössä suunnitellaan kuvien sisältö ja kuvauspäivät (mm. eri tilaisuuksissa).

Sajoksen markkinointimateriaalia tullaan päivittämään nykyaikaisempaan muotoon ja materiaaleissa painotetaan etenkin visuaalisuutta sekä tuodaan esille enemmän saamelaiskulttuuria.

Kokoustilojen käyttöaste on suhteellisen hyvä nykyiseen markkinatilanteeseen sekä sijaintiin nähden, mutta tiloista saatava vuokratulo matala, sillä vuokraajana on usein talon toimija. Tilavuokrien lisäksi tärkeänä tulonlähteenä on kokoustarjoiluiden myynti. Yle jatkaa kahden kokoustilan vuokrausta vuoden 2019 kevääseen asti, joten osa kokoustiloista vapautuu myyntiin vasta kesällä, joten puolen vuoden ajan varsinaisia kokoustiloja on kaksi (Parlamenttisali Solju ja kokoustila Sisti). Sajoksen tilojen vuokrausta ja markkinointia yksityisille jatketaan ja vuonna 2019 pyritään taloon saamaan jälleen uusia yksityistapahtumia, kuten häitä. Myös yhteistyötä hotellin kanssa parannetaan ja luodaan kokous-+majoituspaketteja, jotka palvelevat molempia osapuolia.

Vuonna 2019 pyritään järjestämään aiempien kesien tapaan kesällä käsityöpaja. Käsityöpajan toteuttamiseen ja sisällön tuottamiseen haetaan avustusta. Jos avustusta ei saada, toteutetaan käsityöpaja digitaalisia apukeinoja hyväksikäyttäen. Näyttelytilaa tarjotaan edelleen saamelaisille taiteilijoille kesäaikaan tapahtuvaa näyttelyä varten.

Duodji-markkinat pidetään perinteisesti loppuvuonna, marras/joulukuussa. Duodji-markkinoiden aikana Sajoksessa vierailee n. 700 ihmistä, joten käsityömarkkinoiden arvo on markkinoinnillisesta näkökulmasta erittäin merkittävä. Alkuvuodesta järjestettävä Skábmagovat ja alkusyksystä pidettävä Ijahis Idja tuovat näkyvyyttä talolle ja vuokratulojen lisäksi tilaisuudet tuottavat tulosta kahvilamyynnin osalta. Keväällä tai syksyllä pidetään kirpputoripäivä-tapahtuma lauantaina, tilaisuuden avulla madalletaan vierailukynnystä ja saadaan näkyvyyttä. Duodji-markkinat, kirpputori, ”Lapsi mukaan töihin päivä” ja muut aiemmin järjestetyt tapahtumat ovat edullisia järjestää, mutta tapahtumilla on merkittävä arvo kulttuurikeskuksen eläväisyydessä. Sajoksen palveluyksikön resurssit eivät riitä useampien tapahtumien järjestämiseen yksinään, joten yhteistyötä pyritään kehittämään erityisesti Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa.

Vuoden 2019 aikana jatketaan vuonna 2016 alkanutta elokuvatoimintaa, tavoitteena aloittaa myös ensi-iltaelokuvien esittäminen. Sajos osallistuu Kuukauden Pohjoismainen elokuva ja Rakkautta&Anarkiaa elokuvatapahtumiin näyttämällä filmejä n. kerran kuussa. Vierailevia konsertteja, kuten (Lapin Kamariorkesteri) ja teattereita (Beaivvaš) on suunnitteilla myös ensi vuodelle, tavoitteena on tarjota keskimäärin yksi yleisötapahtuma kuukaudessa.

Taulukossa 17 esitelty palveluyksikön talousarvio vuodelle 2019. Palveluyksikkö rahoittaa toimintansa saamallaan tuloilla.

Taulukko 17. Palveluyksikkö

Raporttirivi	Organisaatios	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TUOSLASKELMA (BUD)	520 - Palveluyksikkö			
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		1213616	1379972	1491663
VALTIONAVUSTUKSET		524074	546269	524505
MUUT AVUSTUKSET				
VARSINAISEN TOIMINNAN TUOTOT		689542	833703	967158
4015 - Kopioiden myynti		773		20
4016 - Kopioiden myynti t sis. ALV 24		46		100
4020 - Muut tuotot sis. ALV 24		1549	1750	3200
4025 - Muut tuotot ALV 0 yleinen toim.		184		200
4100 - Sajos, vuokratuotot, ei alv		14576	29058	91438
4101 - Sajos vuokratuotot alv 24		49432	103070	100000
4102 - Sajos, valtiontoimijat vuokrat alv 24		364573	414325	414400
4103 - Sajos, valtiontoimijat alv 24		2033		2000
4105 - Sajos, tilapäisvuokratuotot alv 24		63835	90000	100000
4106 - Sajos, tilapäisvuokrat alv 0 sisäinen myynti		20960		
4110 - Sajos, muut toimitilapalvelut/tuotot alv 24		5303		
4148 - Ravintolapalvelut alv 24		261		900
4149 - Ravintolapalvelut, sisäinen myynti alv 0		7039		10000
4150 - Ravintolapalvelut alv 14		50583	90000	125000
4151 - Sajos, kongressipalvelut alv 0, sisäiset		1163		10000
4152 - Sajos, kongressipalvelut alv 24		11170	35000	11000
4153 - Talopalvelut alv 24 (vuokralaiset)		80545	69000	81000
4154 - Muut palvelut alv 24		8041		8000
4156 - Muut palvelut alv 10 (pääsyliput ym palvelut)		2170		5000
4157 - Muut palvelut 0 (pääsyliput ym palvelut)		204		300
4158 - Komissiomyynnit alv 24		1684	1000	1200
4159 - Sajos, omat myynnit alv 10		3188	500	3300
4300 - Euronpyöritys				
4301 - Alviton toiminnan tuotto		230		100
KULUT		1224004	1379972	1491663
HENKILÖSTÖKULUT		309890	326407	373095
AINEET JA TARVIKKEET		32362	20000	56100
MATKAKULUT		2297	3500	4130
EDUSTUSKULUT		194	400	800
MAINONTA JA MYYNTI		5676	8000	22000
TOIMITILAKULUT		783355	985595	938906
KÄYTTÖ JA YLLÄPITOKULUT		6106	4000	3670
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		58013	29670	65852
OSTOPALVELUT		20121	2200	23550
OPPIMATERIAALITUOTANTO				
MUUT KULUT		5989	200	3560
ANNETUT AVUSTUKSET				
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		-10388	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		-10554	0	0

5.2. Ravintolatoiminta

Sajoksessa toimiva kahvila Čaiju jatkaa toimintaansa kahden työntekijän voimin. Tarjolla on lounas (salaatti/keitto) vähintään kaksi kertaa viikossa ja muutoin tarjolla on päivittäin tuoretta itse tehtyä pullaa sekä muita makeita ja suolaisia leivonnaisia. Painotetaan edelleen kestäviä valintoja, kuten: kasvisruoka, paikalliset raaka-aineet, luomukahvi. Jatketaan biojätteen kompostointia ja hävikin minimointia.

Kahvituksien hoito on kahvilan ansiosta sujuvaa ja Sajos pystyy nyt tarjoamaan ja myymään korkealuokkaisia tarjoiluja myös suuriin ja vaativiin tilaisuuksiin yhteistyössä Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa. Kahvila on jo vajaassa kahdessa vuodessa tuonut runsaasti eloa Sajokseen ja kahvila Čaiju on lyhyessä ajassa muodostunut tärkeäksi paikaksi kokoontua.

Kahvilapalveluiden markkinointia kohdistetaan matkailijoille, pyrkimyksenä on pitää kahvila auki Sajoksen aukioloaikoina, tapahtumien yhteydessä pidempään. Paikallisia yksityishenkilöitä sitoutetaan ostamaan Sajoksen palveluita lipunmyynnin ja kahvilapalveluiden osalta. Alkuvuodesta Skábmagovien aikana Sajoksen ravintolassa pidetään klubi-ilta konserttien jälkeen, tapahtumalla on vahva markkinoinnillinen arvo ja se on oleellinen myös brändin kehittämisen valossa.

Tapahtumien ohessa suunnitellaan paketteja tarjoiluista, esim. Kahvi ja leivos erikoishintaan kamarikonsertin yhteydessä. Mahdollistetaan myös väliaikatarjoiluiden tilaus etukäteen, jolloin vältetään ruuhka lyhyellä väliajalla.

Taulukossa 18 on esitetty ravintolan talousarvio 2019. Arvio perustuu vuoden 2018 tulokseen. Ravintolatoiminta rahoitetaan vuosien 2018-2019 myyntituloilla. Ravintolan henkilöstökulut katetaan vuonna 2018 saaduilla voitoilla.

Taulukko 18. Ravintola Čaiju

Raporttirivi	Organisaatiotaso	Toteuma 2017	Budjetti 2018	Budjetti 2019
TUOSLASKELMA (BUD)	150 Ravintola			
AVUSTUKSET JA TOIMINNAN TULOT		56369		135900
KULUT		69962	65238	56200
HENKILÖSTÖKULUT		28819	45238	
AINEET JA TARVIKKEET		31223	20000	56000
MATKAKULUT		33		200
MAINONTA JA MYynti		215		
TOIMITILAKULUT		1195		
KÄYTTÖ JA YLLÄPITOKULUT		2695		
KONTTORI-JA HALLINTOKULUT		3892		
OSTOPALVELUT		904		
MUUT KULUT		986		
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ		-13593	-65238	79700
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		-13593	-65238	79700